

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra sociální práce

Bakalářská práce

Alena Jonášová

**Výuka dluhového poradenství v rámci terciárního vzdělávání
studentů sociálního zaměření**

Teaching debt counselling in social-oriented tertiary education

Praha 2015

Vedoucí práce: PhDr. Eva Dragomířská, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 12. května 2015

.....
Alena Jonášová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat všem respondentům, kteří se zúčastnili mého výzkumu, mé vedoucí práce PhDr. Evě Dragomírecké, Ph.D. za pomoc a cenné připomínky a Mgr. Kristýně Krušinské za užitečné informace a inspiraci k této práci.

Klíčová slova (česky):

Dluhová problematika, dluhové poradenství, sociální práce, terciární vzdělávání, vzdělávání v sociální práci

Klíčová slova (anglicky):

Debt issues, debt counselling, social work, tertiary education, education in social work

Abstrakt:

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jestli se na školách terciárního vzdělávání sociálního zaměření vyučuje dluhové poradenství. Hlavní důvod ve zpracování této práce spočívá v tom, že dluhová problematika je aktuálním problémem ve společnosti a je nutné tuto problematiku v rámci sociální práce řešit formou dluhového poradenství. Tato práce se skládá ze dvou částí.

Teoretická část se věnuje oblastem, jako je dluhová problematika, dluhové poradenství a vzdělávání v sociální práci. Tato část je zpracována na základě studia odborné literatury.

Praktická část zjišťuje pomocí tří metod, zdali vysoké a vyšší odborné školy nabízí znalosti a dovednosti z dluhového poradenství a dluhové problematiky. Pro tento výzkum jsou vybrány sociálně orientované školy tříletého pomaturitního studia se sídlem v Praze. Výsledkem praktické části je shrnutí všech dat, které byly získány během výzkumu.

Abstract (in English):

The main aim of this bachelor thesis is to find out whether the subject of debt counselling is taught at tertiary educational institution social-oriented. The main reason for this sanctify work lies in big important of debt issues in current society. It is necessary to deal with this issue in the area of social activities in the form of debt counselling. This bachelor thesis consists of two parts.

The theoretical part deals with debt issues, debt counselling and education and training in social activities. Further more this theoretical part is based on the recherche and studying of scientific and specializes literatury.

The practical part is trying to find with the help of three methods whether colleges and higher secondary schools offer knowledge and skills of debt counselling and debt issues. This survey was excreted at selected social – oriented schools – higher secondary schools and bachelor program of colleges located in Prague. The result of practical part is the summary of all data gather during the survey process.

Obsah

Úvod	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Dluhová problematika	10
1.1. Vymezení pojmu dluhová problematika	10
1.2. Vývoj dluhové problematiky v České republice	12
1.3. Současná situace dluhové problematiky v České republice	13
1.4. Dluhová problematika v Evropské unii	15
1.5. Formy vymáhání pohledávek věřitele	17
1.6. Formy opatření a řešení dluhové problematiky	18
2. Dluhové poradenství	20
2.1. Vymezení pojmu poradenství	20
2.2. Sociální poradenství v sociální práci	20
2.3. Vymezení pojmu dluhové poradenství	21
2.3.1. Dluhové poradenství v České republice	22
2.3.2. Dluhové poradenství v Evropské unii	22
2.3.3. Poskytovatelé dluhového poradenství	24
2.3.4. Sociální pracovník jako dluhový poradce	26
3. Vzdělávání v sociální práci	28
3.1. Vymezení pojmu celoživotní vzdělávání	28
3.2. Vymezení pojmu terciární vzdělávání	29
3.3. Vzdělávání v sociální práci	30
3.3.1. Vývoj sociální práce v rámci vzdělání	30
3.3.2. Asociace vzdělávatelů v sociální práci	31
3.3.3. Minimální standardy vzdělávání v sociální práci	31
3.3.4. Právní úprava - vzdělávání sociálních pracovníků	33
3.3.5. Současné poskytování dalšího vzdělávání v sociální práci	34
3.3.6. Vzdělávání a dluhová problematika	34
II. PRAKTICKÁ ČÁST	36
4. Výzkum	37
4.1. Cíl výzkumu	37
4.2. Výzkumné otázky	37
4.3. Popis výzkumného souboru	39
4.4. Postupy sběru dat	40
4.5. Výsledky výzkumu	42

4.6. Diskuze.....	56
Závěr	59
Použitá literatura	61
Seznam příloh.....	65

Úvod

Název mé bakalářské práce zní „Výuka dluhové poradenství v rámci terciárního vzdělávání studentů sociálního zaměření“. Toto téma mi bylo nabídnuto v Občanské poradně REMEDIUM Praha, kde jsem absolvovala roční stáž jako asistentka poradny. Problematika dluhů je v současné době velmi aktuálním tématem, jelikož se s tímto problémem můžeme setkat jak osobně, tak ve svém okolí od svých známých nebo od klientů. Myslím si, že by budoucí sociální pracovníci měli disponovat znalostmi z dluhového poradenství, aby mohli rozpoznat finanční tíseň u svých klientů, či provádět prevenci a poskytovat informace. Neboť dluhy se objevují napříč každou cílovou skupinou.

Má práce se rozděluje na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části bych ráda poukázala na problematiku dluhů a její vývoj, vysvětlila základní pojmy dluhového poradenství, jeho vývoj a vzdělávání v sociální práci.

V praktické části se zaměřím na školní výuku tříletého pomaturitního studia sociálního zaměření týkající se dluhového poradenství a dluhové problematiky. Případně, zda jsou nějakým způsobem nabízené možnosti absolvování seminářů a kurzů z těchto oblastí. Mimo jiné budu provádět dotazníkové šetření mezi studenty vybraných škol sociálního zaměření a zjišťovat, zdali chtějí získat tyto znalosti a jestli se již setkali s touto problematikou.

Cílem mé práce bude shrnutí údajů získaných díky výzkumu, do kterého budu zahrnovat oslovené studenty z vyšších odborných a vysokých škol sociálního zaměření. Z celkového výsledku bych ráda poukázala na úroveň znalostí na školách z výše uvedených oblastí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Dluhová problematika

V této kapitole se zaměřím na výše uvedenou problematiku, její vývoj a postavení jak v České republice, tak v Evropské unii. Dále popisuji formy vymáhání pohledávek věřitelů, opatření a řešení dluhové problematiky.

1.1. Vymezení pojmu dluhová problematika

Dluhová problematika se rok od roku objevuje u větší populace lidí. Dluhy začínají být součástí rodin, které jsou na nízké úrovni finanční gramotnosti. Vznikají z neznalosti, nezralého rozhodnutí nebo z neplnění povinností vůči státu, či jiným subjektům. Těmito závazky se rozumí například hypotéky, leasing a zdravotní pojištění.¹ U sociálně slabších domácností je větší předpoklad, že díky velkému nátlaku splácet včas své závazky, mnohdy uzavřou smlouvu o půjčce s vysokými úroky a nesplnitelnými podmínkami. Ale takové snadno přístupné půjčky jsou často problémem, neboť se kromě nabízených vysokých úroků snaží přimět spotřebitele k nákupu produktů, které si sami nemohou dovolit.² Tímto krokem se bohužel lidé dostávají do tzv. „finanční spirály“, která vede ke splácení závazků pomocí závazků nových.

Problém dluhů se v současné době netýká pouze jednotlivců a rodin s nižšími příjmy a s nižším společenským statusem, ale zadlužení se týká všech společenských vrstev. Objevující se problémy se zadlužením mají nejenom osobní dopad na člověka, ale také ovlivňují ekonomiku státu.³ Dluh státu lze nazvat jako státní, vládní nebo veřejný. Státní dluh se skládá z domácího, zahraničního, obchodovatelného a neobchodovatelného dluhu.⁴

---

¹ POČEPICKÝ, Jan. Dluhová problematika aneb začátek konce normálního život. Město Votice: Prevence kriminality, 2012. 10s.

² DUBOIS, Hans. Household debt advisory services in the European Union [online]. 2012 [cit. 10. 3. 2015]. EF/11/89/CS 1. Dostupné z: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2012/quality-of-life/household-debt-advisory-services-in-the-european-union>. 1s.

³ MANDYS, Jan, NOSKOVÁ Michaela. Dluhová problematika jako předmět plánování sociální politiky na regionální úrovni a role veřejné správy v tomto procesu. Hustopeče: Sborník příspěvků XVII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách, 2014. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-6840-2014-71. 554s.

⁴ MINISTERSTVO FINANČÍ. Definice a měření státního dluhu [online]. 13. 7. 2007 [cit. 31. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/zakladni-informace/definice-a-mereni>

V dluhové problematice se setkáváme s pojmy, které souvisejí s dluhy. Dluhy můžeme dělit podle druhů na:⁵

Zdravý dluh, který vzniká plánovitě. Potřebné peníze slouží k uhrazení důležitých životních potřeb. Dlužník pečlivě zvažuje, zda je splácení v jeho možnostech. Nelze vyloučit, že původně zdravý dluh se nestane problémovým.

Nezdravý dluh vzniká náhodnými situacemi, ve kterých člověk neuváží svůj čin a neuvědomí si jeho následek. Objevuje se riziko, že dlužník nebude schopen splácet závazek či závazky a může vzniknout dluhová spirála, která vede k postupné neschopnosti splácení.

Ohrožující dluh souvisí s bydlením, kdy hrozí ztráta bydlení z důvodu neplacení nájemného, hypotéky aj. Kromě toho má ohrožující dluh také souvislost s trestnými činy, do nichž patří neplnění vyživovací povinnosti, úvěrové podvody, předlužení, lichva, poškození věřitele aj.

Dále můžeme dělit dluhy podle typu věřitele: dluhy u bankovních společností, u nebankovních společností, dluhy mezi příbuznými, vůči ostatním fyzickým osobám, vůči státu a vůči dalším právnickým osobám.⁶

Příčiny zadlužení mají široké spektrum. Jsou to sociální události, které neplánovaně mění naše finanční a sociální jistoty. Například se jedná o nemoc, invaliditu, ztrátu zaměstnání, narození, smrt, odchod do důchodu, rozvod, snížení příjmů aj. Ale také finanční negramotnost můžeme vnímat jako jednu z příčin zadlužení

V momentě, kdy nejsou lidé schopni splácet včas a řádně své závazky a dostávají se do prodlení, mají možnost provést určité kroky, aby nedošlo k negativním důsledkům (trestní stíhání, ohrožení osobního a rodinného života, bezdomovectví, zdravotní potíže, závislosti aj.). O těchto krocích se více dozvíme v podkapitole „Formy vymáhání pohledávek věřitele“.

---

⁵ KRUŠINSKÁ, Kristýna. SKUHROVÁ Petra. Základy spotřebitelského a dluhového poradenství. Praha: REMEDIUM Praha o.p.s. 2014. 7-8s.

⁶ KRUŠINSKÁ, Kristýna. SKUHROVÁ Petra. ref. 5. s. 8-9

1.2. Vývoj dluhové problematiky v České republice

V období totalitního režimu existovaly určité půjčky jako např. novomanželská, ale „v komunistických podmínkách nehrálo roli zadlužení rodin v období 1945 - 1990 žádnou významnou roli“.⁷

Od doby pádu socialismu se svět financí v České republice změnil. Jak uvádí Kociánová⁸ „Socialismus a jeho pravidla nám v určitých směrech dávaly jistoty, ty však byly zaplacený naší svobodou“.

V 90. letech se objevují nové sociální problémy, jako je bezdomovectví, později nezaměstnanost aj. Tyto nové skutečnosti vedly k tomu, že si lidé byli nuceni kvůli nepříznivé životní situaci půjčovat od bank, nebankovních společností či fyzických osob a následně nebyli schopni stanovené měsíční částky splácet.⁹

Fenomén zadluženosti v České republice můžeme prezentovat na údajích, které ukazují, že v roce 1995 bankovní sektor vykazoval celkový počet úvěrů a pohledávek ve výši 35,5 mld. korun, na konci roku 2004 tato částka činila již 282, 9 mld. korun a v polovině roku 2005 se zvýšila na 321, 1 mld. korun. Od roku 1995 do roku 2005 narostly dluhy českých domácností tedy o více než 800%.¹⁰

Hlavní oblasti, které měly za následek zvýšenou zadluženost domácností:

- otevřené horizonty spotřeby
- změna pohledu na zadluženost
- růst životní úrovně

⁷ SMRČKA, Luboš. Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-199-4. 382s.

⁸ KOCIÁNOVÁ, Helena. Finanční gramotnost v kostce. Olomouc: Anag, spol. s.r.o., 2012. ISBN 978-80-7263-767-68s.

⁹ MATOUŠEK, Oldřich. Encyklopedie sociální práce. Vyd. 1. Editor Alois Kříšťan. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7. 453s.

¹⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Zadluženost domácností. [online]. [cit. 30. 4. 2015]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20536638/1533055.pdf/e8be9d40-104e-4ca0-8df3-4aff1ea59c01?redirect=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Fczso%2Fkatalog-produktu%3Fp_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26_3_groupId%3D0%26_3_keywords%3Dzadlu%25C5%25BEnost%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26_3_redirect%3D%252Fweb%252Fczso%252Fkatalog-produktu-vydavame

- snadná dostupnost peněz od bank, společností splátkového prodeje či leasingových společností
- silný marketing těchto finančních zprostředkovatelů
- ochota některých komerčních bank zúžit své marže
- touha po vlastním bydlení¹¹

Další údaje ukazují, že od roku 2000 do roku 2009 se zadluženost domácností zvýšila 8 krát. V roce 2000 činila částka zadluženosti domácností 121,5 mld. korun a v roce 2009 to již bylo 973,5 mld. korun. V roce 2000 se zvyšovala zadluženost domácností především z důvodů rozvoje hypotečního úvěrování¹² a spotřebních výdajů (telekomunikační služeb, vzdělání a zdraví aj.), růstu životního standardu a zvyšování reálné mzdy, vlastnění bydlení a snadné dostupnosti peněz.¹³ Na konci roku 2012 se dluhy českých domácností zvedly na 1,0043 bil. korun (z toho na bydlení 809,8 mld. korun, tj. 81 % celkové částky a úvěry na spotřebu 194,51 mld. korun, tj. 19 % na spotřebu a ostatní úvěry).¹⁴

1.3. Současná situace dluhové problematiky v České republice

Dluhová situace podle občanů České republiky je vystihnuta na jednom terénním šetření, které provádí každoročně Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., pod názvem „Názor na zadlužení obyvatel a státu“.¹⁵

Na začátku roku 2015 byly zjištěny údaje, že míra zadlužení občanů ČR je dlouhodobě vnímána jako vysoká. Tři čtvrtiny (76 %) populace si myslí, že je vysoká, a to „spíše vysoká“ (48 %) nebo dokonce „velmi vysoká“ (28 %). Podle 17 % dotázaných je úroveň zadlužení občanů odpovídající a nevzbuzuje tedy obavy. Pouze 3 % všech dotázaných považuje zadluženost Čechů za „spíše nízkou“. Zbývající 4 % zvolila odpověď „neví“.

¹¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Zadluženost domácností, ref. 10

¹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Zadluženost domácností, ref. 10

¹³ DUBSKÁ, Drahomíra. České domácnosti dluží bilion. [online]. Útvar ekonomicko-statistických analýz ČSÚ, 3. 12. 2010 [cit. 3. 3. 2015]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/ceske-domacnosti-dluzi-bilion-2009-n7dnrbgk2s>

¹⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Domácnosti v ČR: příjmy, spotřeba, úspory a dluhy 1993-2012: Zadluženost českých domácností [online]. Červen 2013. [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534672/115911a06.pdf/124ecf22-3355-4bb1-a697-e8334eedb0fb?version=1.0>

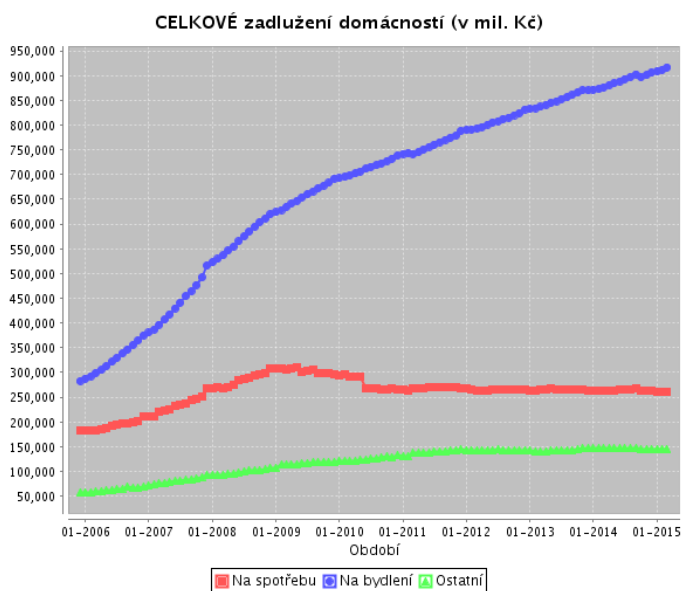
¹⁵ CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ. *Názor na zadlužení obyvatel a státu – leden 2015*. [online]. SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, v.v.i., 13. 2. 2015. [cit. 25. 3. 2015]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7338/f3/er150213.pdf

Zadluženost běžných občanů představuje pro čtyři pětiny dotázaných závažný problém, pro přibližně třetinu lidí (32 %) je to dokonce problém velmi závažný, podle další téměř poloviny Čechů (48 %) jde o problém závažný. Dohromady 15 % dotázaných v zadluženosti občanů nespatřuje problém, 5 % neví.

Podle údajů Exekutorské komory bylo v roce 2012 zahájeno 828 000 exekucí a to na peněžitá a nepeněžitá plnění. V roce 2013 sice klesl počet na 714 000 exekucí, ale údaj z roku 2014 se vrací na stejnou úroveň jako v roce 2012. Exekutorská komora se domnívá, že současný údaj ovlivňují určité faktory. Jedná se především o změnu poplatků za podání platebního rozkazu a předávání spisů ze soudních výkonů rozhodnutí exekutorským úřadům. V roce 2014 průměrná výše dluhu každé vymáhané osoby dosahovala 78 000 Kč.¹⁶

Dle České národní banky v současné době zadluženost domácností stále stoupá a to především v oblasti bydlení.¹⁷ V rozmezí od 31. 12. 2005 do 31. 3. 2015 můžeme vidět největší celkovou zadluženost v oblasti bydlení. K datu 31. 3. 2015 tato částka činila 916, 6 mld. korun.¹⁸

Graf č. 1

Zdroj: Česká národní banka

¹⁶ BÁČOVÁ, Petra. Počet exekucí v loňském roce vzrostl [online]. Exekutorská komora České republiky, 01. 04. 2015. [cit. 25. 4. 2015]. Dostupné z www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1959-pocet-exekuci-v-lonskem-roce-vzrostl-01-04-2015?w=

¹⁷ Jedná se především o úvěry na bydlení, investování do bydlení, přestavba bydlení aj.

¹⁸ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Graf: ARAD systém časových řad [online] [cit. 20. 4. 2015] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_sestuid=1538&p_uka=1,2,3&p_strid=AAD&p_sort=2&p_od=200512&p_do=201503&p_period=1&p_des=50&p_format=4&p_decsep=,&p_lang=CS

Výčet úvěrů díky, kterým dochází k zadlužení:¹⁹

- spotřební úvěry poskytnuté pro osobní účely, na spotřební zboží a služby
- úvěry na bydlení poskytnuté za účelem pořízení bydlení, včetně staveb a úprav bytových jednotek a nemovitostí
- statní úvěry zejména úvěry poskytnuté osobám samostatně výdělečně činným (OSVČ) pro podnikatelské účely

1.4. Dluhová problematika v Evropské unii

Vycházela jsem ze studie z Evropského fondu, „Household debt advisory services in the European Union“ z roku 2012.²⁰ V úvodu autor popisuje, že mnoho EU občanů se snaží splácet své hypotéky nebo kreditní karty, nájmy a účty. V roce 2010 více než jeden ze čtyř lidí vykazoval, že se cítil být ohrožený z možného vzniku předlužení, zatímco 11,6% lidí nedoplácelo své platby související s dluhy a účty (zvýšeno z 9,9% v roce 2007). Mnoho lidí ovlivnila ekonomická a finanční krize, která vedla k poklesu příjmů v důsledku snížení pracovních hodin a nezaměstnanosti.

Počáteční potíže se splácením dluhů obvykle vedou k nedoplatkům, které souvisí především s hypotékou nebo nájmem, účty a splátkami úvěrů. Kromě těchto nedoplatků se mohou objevit i jiné příčiny. Jde především o neschopnost splácení dopravních pokut nebo nedoplatků za zdravotní pojištění. Například v Nizozemí v roce 2009 mělo okolo 304 000 lidí nedoplatek po dobu 6-ti měsíců nebo déle u své zdravotní pojišťovny.

Druhy nedoplatků si lze ukázat v procentech mezi EU27 a NMS12 (NEW Member States), kdy v roce 2007 měla celkem všech nedoplatků EU 27 9,9% a NMS 15% a v roce 2010 se již nedoplatky zvýšily u EU 27 na 11,6% a u NMS na 19,7%.

V roce 2008, 20,1% domácností Evropské unie měly zkušenosti s hlavním poklesem příjmů za posledních 12 měsíců. U více než pěti domácností z 20,1%, byla hlavním důvodem poklesu ztráta zaměstnání. Nicméně jako hlavními důvody poklesu příjmů byly uvedené také

¹⁹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Zadluženost domácností [online] [cit. 20. 4. 2015]. Metodický list. Dostupné z [www: http://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/zadldom_cs.pdf](http://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/zadldom_cs.pdf)

²⁰ DUBOIS, Hans. Household debt advisory services in the European Union [online]. 2012 [cit. 10. 3. 2015]. EF/11/89/CS 1. Dostupné z: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2012/quality-of-life/household-debt-advisory-services-in-the-european-union>

nemoc a invalidita (17,9%), pokles příjmů/mzdy (6,9%), péče o dítě (6,9%), starobní důchod (4,5%), rozvod (2%) a jiné změny v domácnostech (6,9%). A dalších 36,3% ohlášených důvodů.²¹

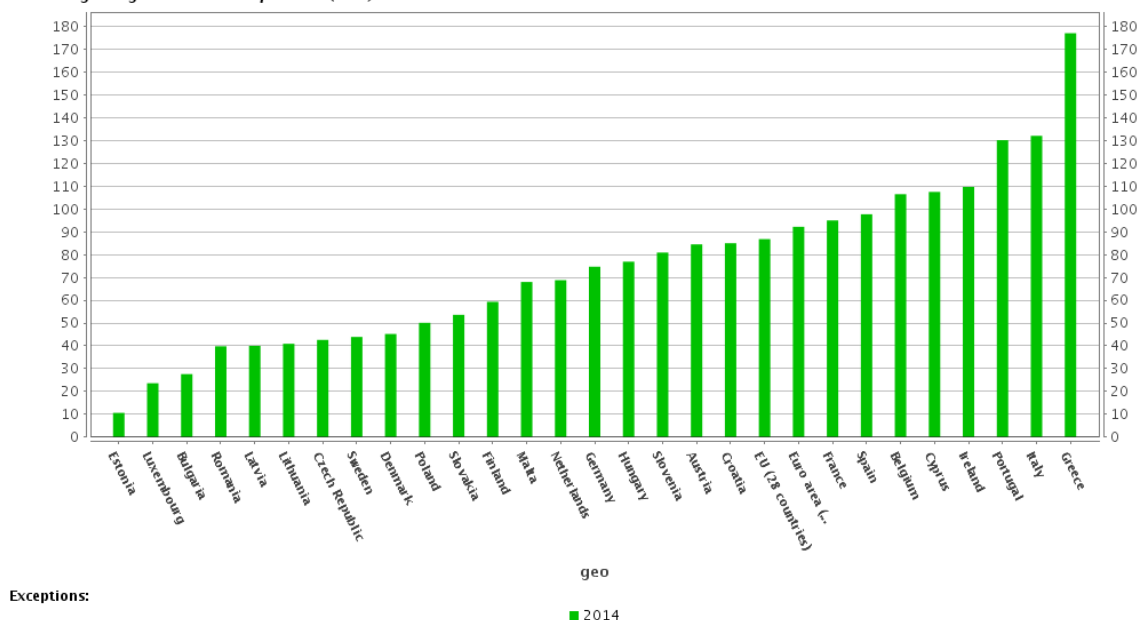
V grafu²² můžeme pozorovat vývoj státního dluhu členských států Evropské unie z roku 2014, který vykazuje státy od nejmenší až po největší zadluženost. Nejméně zadluženým státem v Evropské unii je Estonsko a nejvíce Řecko. Česká republika se nachází na sedmé příčce nejméně zadlužených zemí Evropské unie.²³

Graf č. 2

General government gross debt

% of GDP and million EUR

Percentage of gross domestic product (GDP)

Zdroj: Eurostat

²¹ DUBOIS, Hans. Household debt advisory services in the European Union [online]. 2012 [cit. 10. 3. 2015]. EF/11/89/CS 1. Dostupné z: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2012/quality-of-life/household-debt-advisory-services-in-the-european-union>

²² Státní dluh: domácí, zahraniční a obchodovatelný, neobchodovatelný

²³ EUROSTAT. [online] [cit. 31. 3. 2015] Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/prostat/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&pcode=tsdde410&language=en&toolbox=type](http://ec.europa.eu/prostat/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&pcode=tsdde410&language=en&toolbox=type)

1.5. Formy vymáhání pohledávek věřitele

Formy vymáhání pohledávek věřitele se vyrovnávají v řízení o výkonu rozhodnutí a v exekucním či v insolvenčním řízení.

Výkon rozhodnutí je upravený v zákoně č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Věřitel tuto formu využívá proti dlužníkovi v případě, že má vůči dlužníkovi vykonatelný nárok na peněžité nebo nepeněžité plnění.

Exekuce se řídí podle zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. Hlavní činností exekuce je vymáhání peněžitého dluhu.

Insolvence je relativně mladá forma, jelikož její zákon č. 182/2008 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon, dále IZ), nabyl účinnost v roce 2008, IZ rozlišuje dvě části úpadku – platební neschopnost a předlužení. Jestliže se jedná o platební neschopnost, znamená to, že dlužník má více věřitelů, má peněžité závazky déle jak 30 dnů po lhůtě splatnosti a není schopen tyto závazky plnit. Předlužení je stav, kdy dlužník (fyzická nebo právnická osoba – podnikatel) má více věřitelů a jeho dlužná částka přesahuje hodnotu jeho majetku.²⁴

Řešení, která se využívají v insolvenci:²⁵

- Konkurs – může využít kterýkoli dlužník na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu, kdy jsou uspokojené pohledávky věřitelů a to z výnosu zpeněžení majetkové podstaty
- Reorganizace – může využít dlužník – podnikatel, který splácí dle reorganizačního plánu a nadále smí vyvíjet podnikatelskou činnost
- Oddlužení (tzv. osobní bankrot) – hledí především na sociální aspekty před ekonomickými. Toto řešení může využít právnická osoba – nepodnikatel a fyzická osoba. Způsoby oddlužení se dělí na splátkový kalendář a zpeněžení majetkové podstaty.

²⁴ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. Úpadek a způsoby jeho řešení. [online] [cit. 3. 4. 2015]. Dostupné z [www: http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html](http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html)

²⁵ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI, ref. 24

1.6. Formy opatření a řešení dluhové problematiky

Abychom všestranně pomohli snížit nebo předcházet dluhové problematice, je nutné si vysvětlit možné formy opatření a řešení. Opatření, která se využívají v této problematice, jsou především preventivního charakteru. Další postupy, které by byly vhodné upravit a vykonat do budoucna, jsou jisté státní regulace, informování dalších organizací, zpracování metodiky dluhového poradenství a vzdělávání studentů sociální práce.

Prevenici můžeme definovat jako „v nejširším slova smyslu předcházení nějakým (zpravidla škodlivých) vlivům.“²⁶ Významným úkonem v prevenci předlužení je upozorňovat širokou veřejnost formou vzdělávání ve finanční gramotnosti na možná rizika a negativní dopady plynoucí z půjčování a „s cílem zvýšit kompetence populace při správě rodinných rozpočtů“.²⁷ K prevenci můžeme využít reklamy, média, informační letáky, besedy či přednášky na školách.

Dle Hůlové²⁸ je důležité, aby došlo k určitým změnám k zlepšení situace ve společnosti:

- Regulace vzniku předlužení – stát by měl regulovat mechanismy, které zhoršují situaci dlužníka (sankce v případě porušení smluvních podmínek, které vedou k navýšení finančních závazků)
- Regulace vymáhání pohledávek – nutná změna v legislativě, kdy by měly při vymáhání pohledávek postupovat veřejnoprávní instituce
- Efektivní řešení předlužení – je prospěšné pro společnost umožňovat alternativní formy řešení (zvýšení nároku na státní rozpočet z důvodu ztíženého postavení dlužníka ve společnosti)

Mimo jiné je významné dbát na možnosti využívání informací:²⁹

- Podporu vzdělávání pracovníků organizací, na které se věřitelé a dlužníci obrací – poskytnout různým organizacím informace o dluhové problematice, jaké jsou příčiny a důsledky. „Pracovníci různých organizací by měli mít alespoň základní přehled o

²⁶ MAŘÍKOVÁ, Hana. PETRUSEK, Miloslav. VODÁKOVÁ, Alena. Velký sociologický slovník II. Praha: KAROLINUM, 1996, 749-905 s. ISBN 80-7184-310-5. 842s.

²⁷ MATOUŠEK, Oldřich. Encyklopedie sociální práce. Vyd. 1. Editor Alois Křišťan. Praha: Portál, 2013, 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7. 337s.

²⁸ MATOUŠEK, Oldřich. ref. 27, s. 337 – 338

²⁹ SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka. MACHALIČEK, Josef. CHRISTOVÁ, Jana. Dluhová problematika: informační brožura. Plzeň: Člověk v tísni, o.p.s. 2008, 111s. ISBN 978-80-86961-28-6. s. 13-14

spotřebitelském trhu, různých typech nabízených finančních produktů, základní informace z příslušné legislativy a o praktických postupech soudů a exekutorů. V oblasti praktické pomoci je vhodné, aby organizace měly vypracované postupy pro práci s rodinným rozpočtem, uměly vyjednávat s věřiteli a mohly uživatelům služeb dluhového poradenství nabízet aktivní pomoc při vyjednávání splátkových kalendářů či nabízet koordinaci vyjednávání s více věřiteli“.

- Zpracování metodiky dluhového poradenství – v současné době je důležité vytvořit *„jasný popis poskytované služby odpovídající standardům kvality sociální práce a reflektující poslání a způsob práce jednotlivých organizací a samozřejmě potřeby uživatelů služeb a vývojové trendy v této oblasti“*. Pak se objevuje otázka, jestli má mít dluhové poradenství vlastní oblast v sociálních službách, nebo má být jen doplněk v odborném sociálním poradenství.

Kromě těchto uvedených preventivních opatření a inovací je důležité, aby již studenti sociální práce v průběhu studia získali znalosti z oblasti dluhů nebo dluhového poradenství. Dle Krušinské³⁰ *„pokud vzdělávání v těchto oblastech bude součástí kvalifikačního vzdělávání, zajistíme tak časem potřebné znalosti i dovednosti u maximálního možného množství sociálních pracovníků“*.

---

³⁰ KRUŠINSKÁ, K. Vzdělávání studentů sociální práce v oblasti ochrany spotřebitele a dluhů. s. 4

2. Dluhové poradenství

V této kapitole definuji pojmy jako je poradenství, sociální poradenství a nový pojem dluhové poradenství. Dále popisuji jaké je postavení dluhového poradenství v České republice a v Evropské unii. Kdo může vykonávat dluhové poradenství a kdo je poskytovatelem.

2.1. Vymezení pojmu poradenství

Poradenství má důležitou roli v poskytování informací a řešení problémů. Získáváme informace a rady od svých blízkých, tisku, médií a od různých institucí. Podle Hartla³¹ výsledkem takového širokého poradenství je získávání informací, které lidem umožňuje zvýšit rozsah znalostí, příp. i dovedností, jak řešit určité problémy. Tyto problémy, které mohou vyžadovat poradenskou pomoc, se týkají práce, zaměstnanosti, rekvalifikace, partnerských problémů, dětí, mezilidských vztahů, sebehodnocení, hodnotové orientace, nedostatečné informovanosti, získání nadhledu, bytových a sociálních podmínek, materiálních podmínek, právních otázek a mnoha dalších příčin.³² *Poradenství je tedy jednou z cest, jak pomáhat lidem překonat jejich problémy, jak objasňovat jejich osobní cíle a jak jich dosahovat.*³³

2.2. Sociální poradenství v sociální práci

Sociální poradenství se dělí podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen zákon) na základní a odborné. Toto rozdělení zákon vymezuje takto:

Základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Základní sociální poradenství je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb. Poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit.

---

³¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0213-4. s. 84

³² JUŘÍČKOVÁ, Věra. *Poradenství: [studijní text pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]*. Vyd. 1. Opava: Optys, 2008, 103 s. ISBN 978-80-85819-71-7. s. 10

³³ MATOUŠEK, Oldřich. ref. 31. s. 85

Odborné sociální poradenství je zaměřeno pro potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských, manželských a rodinných poradnách, dále v poradnách pro seniory a pro osoby se zdravotním postižením, oběti trestných činů a domácího násilí a pro speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu. Zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.

*„Cílem rozvinutého sociálního poradenství je poskytovat informace co nejbližší bydlišti nebo pracovišti, příp. zařízení, v němž se člověk nachází. Součástí základního poradenství je i zprostředkování další potřebné odborné pomoci.“*³⁴

Odborné sociální poradenství používá specifické odborné postupy, kterými se snaží ovlivnit uvažování a jednání člověka, který se nachází v obtížné životní situaci. A dále v případě, kdy se člověku nepodařilo vyřešit situaci vlastními silami nebo s pomocí rodiny a přátel.³⁵

2.3. Vymezení pojmu dluhové poradenství

Dluhové poradenství je relativně novým pojmem. Podle Hůlové³⁶ můžeme definovat dluhové poradenství jako „poradenství určené zadluženým klientům, kteří jsou ohroženi neschopností splácet své finanční závazky nebo jsou s jejich splácením v prodlení“. Velmi úzký vztah má spotřebitelské poradenství s dluhovým poradenstvím. Proto je nutné se orientovat v případě poskytování dluhového poradenství i ve spotřebitelské oblasti.

Dluhové poradenství je důležité především poskytovat na úrovni obcí, jelikož „dluhové poradenství je pro obce přínosem v mnoha směrech. Motivuje občany k legálnímu zaměstnání, k aktivnímu jednání s věřiteli, kterými jsou i obce, snižuje náklady na výplatu sociálních dávek a působí preventivně na kriminalitu. Preventivní funkce dluhového poradenství má totiž dopad i na eliminaci lichvy a nekalých praktik poskytovatelů půjček, protože tam, kde není poptávka, není ani nabídka“.³⁷

---

³⁴ MATOUŠEK, Oldřich, ref. 31. s. 84

³⁵ MATOUŠEK, Oldřich, ref. 31. s. 84

³⁶ MATOUŠEK, Oldřich, ref. 27. s. 452

³⁷ BESEDOVÁ, M. Metodika vytváření sítí dluhového poradenství. Praha: Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování. 2014, ISBN 978-80-7440-091-9. s.11s.

2.3.1. Dluhové poradenství v České republice

Na začátku této práce byla zmíněná dluhová problematika, která se začala rozsáhle objevovat po roce 1989. Teprve před několika lety se začalo poskytovat dluhové poradenství (dále jen DP) specializovanými poradnami. Jak již bylo také zmíněno, DP nemá ustálenou metodiku, proto se organizace poskytující toto poradenství, musí řídit odborným sociálním poradenstvím dle § 37 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

DP se poskytuje v určitých nezbytných krocích, které se využívají k práci s klientem.³⁸

1. Zmapování situace – je důležité, aby se vytvořil přehled všech dluhů, příjmů a výdajů dlužníka. Také je třeba zjišťovat i očekávání a potřeby klienta, a to jak ve fázi před požadavkem o půjčku, tak i u řádně platících
2. Podrobnější mapování dluhů – podrobnější získání informací o dluzích
3. Nabídka a výběr strategií – poradce pouze poukazuje na výhody a nevýhody jednotlivých postupů
4. Vytvoření plánu – po zvolení strategie se vytvoří plán k tomu, aby klient věděl, jaké kroky bude muset provést a jak dlouho může trvat jejich uskutečnění
5. Monitorování vývojové situace – dochází k provedení dohodnutého plánu a jeho následného sledování
6. Zakončení spolupráce – spolupráce končí v případě, že se klientovi vyřešila jeho objednávka nebo si ví sám rady, případně je ukončena z jiných důvodů

2.3.2. Dluhové poradenství v Evropské unii

Dluhové poradenství (dále jen DP) podle Evropské unie využívají jednak ti, kteří se dostávají do problémů zadluženosti poprvé a dále ti, kteří žijí v chronické chudobě a těmito službami mohou napomoci získat kontrolu nad svými financemi. Je důležité zmínit, že ve Velké Británii vznikla v 90. letech první organizace „Debt on our Doorstep“, zabývající se přímo DP. Mimo dlužníků se tato organizace zaměřuje i na věřitele a na osvětu.³⁹

---

³⁸ KRUŠINSKÁ, Kristýna. SKUHROVÁ Petra, ref. 5. s. 21-23

³⁹ SYROVÁTKOVÁ, Š., MACHALIČEK, J., CHRISTOVÁ, J, ref. 29. s. 15

V roce 2012 byly uvedené významné body, které jsou potřeba pro zkvalitnění DP:⁴⁰

Zajistit včasný přístup

- zajištění anonymity, zprostředkování služeb ve více jazycích, prostřednictvím médií, cíleným marketingem, prací v terénu a instalací systémů včasného varování
- poskytnutí všech informací o dostupných službách zaměstnancům sociálních partnerů
- okamžité odkázání na příslušného poskytovatele dluhového poradenství

Zvyšovat kvalitu

- týmy dluhových poradců z různého prostředí, poradenskými příručkami
- sdílením zkušeností s ostatními rodinami, které mají problém se zadlužeností
- zajištěním důvěrnosti
- dobrými vztahy mezi poradci a ostatními zúčastněnými subjekty, jako jsou věřitelé, úřady sociálních služeb a zdravotní péče
- službami s nabízením podpory k umožnění dané domácnosti ovládat svou situaci
- možnostmi získávání dokladů o bezdlužnosti domácností o tom, že jsou spolehlivými plátcí (z důvodu nároku v budoucnu pro výhodnější úvěry)

Vybudovat řádné instituce

- registrace poskytovatelů dluhového poradenství a školení dluhových poradců
- začlenění podpůrných oblastí, jako je právní pomoc, finanční poradenství, peněžní podpora a psychologická zdravotní péče
- vývoj kvalitního přístupu k dluhovým problémům (preventivní, léčebné, nápravné a rehabilitační opatření)
- řádné právní postupy pro vypořádání dluhů a oddlužení, adekvátní délka řízení, aby si domácnosti mohly v průběhu řízení přivydělávat v maximální výši
- zlepšení bytové politiky, umožnění přestěhování domácností do cenově dostupnějšího bydlení

---

⁴⁰ DUBOIS, H, ref. 21. s. 2-3

DP se v Evropské unii nabízí v každé zemi prostřednictvím jiných zdrojů a organizací. V EU můžeme rozdělit poskytovatele do 6ti oblastí:⁴¹

- nevládní organizace
- spotřebitelské organizace
- obecné úřady
- veřejně financované organizace v určité vzdálenosti od veřejné správy
- soukromé neziskové organizace
- sociální partneři

2.3.3. Poskytovatelé dluhového poradenství

Poskytovatelé DP jsou registrováni jako subjekty poskytující sociální služby podle zákona o sociálních službách.⁴² DP se řídí odborným sociálním poradenstvím, které by mělo být využíváno bezplatně. Pro příklad uvádím poradny, které se zaměřují na dluhovou problematiku a poskytují DP:

Občanské poradny – jsou nestátními neziskovými organizacemi, které mohou být zakládány jako obecně prospěšné společnosti nebo občanské sdružení. Tyto poradny patří mezi nejrozšířenější poskytovatele DP. Po celé České republice existuje několik desítek občanských poraden, které jsou součástí sítě Asociace občanských poraden. Od roku 2008 poskytují tyto poradny DP v rámci projektu „Finanční gramotnost proti dluhové pasti“⁴³ a usilují o vzdělávání poradců v této problematice a o informování veřejnosti. Občanské poradny poskytují nezávislé, odborné, nestranné a bezplatné sociální odborné poradenství v 18ti právních oblastech.⁴⁴ Občanská poradna REMEDIUM Praha spustila internetovou dluhovou poradnu www.dluhovylabyrint.cz, kde nabízí informace o dluzích. Kromě toho tato poradna pořádá opakovaně semináře pod názvem „Ochrana spotřebitele v praxi“, určené studentům sociální práce.

---

⁴¹ DUBOIS, H. ref. 21. s. 18

⁴² Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁴³ jenž byl podpořený Československou obchodní bankou a.s., Poštovní spořitelnou, a.s. a Magistrátem hlavního města Prahy

⁴⁴ OBČANSKÉ PORADNY: <http://www.obcanskeporadny.cz/o-nas/>, REMEDIUM PRAHA. [online] [cit. 2. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.remedium.cz/>

Člověk v tísní – je obecně prospěšná společnost, která kromě jiných aktivit poskytuje DP v sekci sociální integrace. Tento program využívají od roku 2008. Dluhová poradci poskytují finanční a DP a také pořádají semináře o dlužích.⁴⁵

Sdružení SPES - je nízkoprahové zařízení, které vede semináře na půdě parlamentu ČR.

V současné době běží tyto projekty: Finanční vzdělávání sociálních pracovníků, Poradna pro dlužníky, Nové výzvy, Expertní skupina pro finanční sektor.⁴⁶

Poradna Samaritán – provozuje Charita sv. Anežky Otrokovice. Služba je určená všem občanům starším 18ti let, kteří se nachází v tíživé sociální situaci, spojené či zapříčiněné zadlužením. Využívají internetovou dluhovou poradnu.⁴⁷

Rubikon centrum – se zaměřuje na klienty s kriminální minulostí, kteří se potýkají s dluhy. V současné době využívají tyto projekty: Řeším dluhy a pracuji, Vzdělávání seniorů v oblasti finanční gramotnosti a umožňuje individuální poradenství seniorům v řešení otázek proti zadluženosti.⁴⁸

Poradna při finanční tísní o.p.s. – je obecně prospěšná společnost, založená v roce 2007 Sdružením českých spotřebitelů a Českou spořitelnou.⁴⁹

Významnou platformou je Aliance proti dluhům, která byla založena v roce 2011 a sdružuje odborníky a experty ze státních institucí a nevládních neziskových organizací, zejména těch, které se předlužeností a jejím řešením aktivně zabývají. V současné době se snaží o splnění programu „Strategie prevence kriminality na léta 2012 – 2015“.⁵⁰

---

⁴⁵ ČLOVĚK V TÍSNÍ. [online] [cit. 2. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.clovekvtsni.cz/>

⁴⁶ SDRUŽENÍ SPES. [online] [cit. 2. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.pomocsdluhy.cz/>

⁴⁷ PORADNA SAMARITAN. [online] [cit. 3. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.poradnasamaritan.cz/>

⁴⁸ RUBIKON CENTRUM. [online] [cit. 3. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.rubikoncentrum.cz/>

⁴⁹ PORADNA PŘI FINANČNÍ TÍSNÍ. [online] [cit. 3. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.financnitisen.cz/>

⁵⁰ MINISTERSTVO VNITRA. MV: ALIANCE PROTI DLUHŮM. [online] [cit. 3. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/tiskova-zprava-aliance-proti-dluhum.aspx>

2.3.4. Sociální pracovník jako dluhový poradce

Sociální pracovník

Sociální pracovník dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (§ 109) vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace.

Poradce

Schopný poradce by měl mít dle Hopsona⁵¹ tyto odpovídající schopnosti a dovednosti:

- respekt, upřímnost a empatii, kdy klient vnímá vlastní hodnotu, cítí, že jej poradce chápe a může mu důvěřovat
- upřesnit a definovat problém; k tomu potřebuje klást otevřené otázky, vyjednávat, provádět shrnutí, reflektovat, být konkrétní, nebát se nutných střetů
- nalézat cesty k vyřešení problému, definovat soubor problémů, stanovit strategie, naplánovat činnosti

Dluhový poradce

Dluhové poradenství by měli poskytovat jak osoby s právnickým vzděláním, tak hlavně sociální pracovníci. Důležitými aspekty pro výkon dluhového poradce jsou podle Krušinské⁵² „odborná znalost, schopnost a ochota pracovníka využívat další pomocné nástroje poradny, spolupracovat s dalšími odbornými pracovišti a s právníkem, když je potřeba vyřešit specifické situace. Nutné je se orientovat v právních předpisech a judikatuře, schopnost doptávat se na klientovu situaci a schopnost podstatné okolnosti identifikovat“.

---

⁵¹ MATOUŠEK, O. ref. 31 94s.

⁵² KRUŠINSKÁ, Kristýna. SKUHROVÁ Petra, ref. 5. s. 11

Existuje šest východisek pro poskytování dluhového⁵³ poradenství, kterými by se měl řídit každý dluhový poradce.⁵⁴

1. Úkolem poradce není hodnotit a soudit příčiny, kvůli kterým se klient dostal do obtížné situace, ale podpořit ho v jeho řešení a upozornit na možná preventivní opatření do budoucnosti.
2. Vždy je žádoucí klienta za něco ocenit – i třeba „jen“ za to, že přišel.
3. Poradce může být průvodcem klienta – pomoci zmapovat situaci, sdělit potřebné informace, navrhnout a vysvětlit možné postupy i s jejich výhodami a riziky apod. Je ale na klientovi, aby se poté rozhodl pro řešení – v praxi dokonce již značná část klientů přichází na konzultaci s více či méně reálnou představou, jak by si přála svou situaci řešit.
4. V problematice spotřebitelské a dluhové se poradce může setkat s řadou, pro klienta náročných, jednorázových i dlouhodobých situací, které se mohou týkat i jeho rodiny a pracovního života. Je proto nutné počítat i s tímto aspektem, neboť může mít vliv jak na aktuální chování, tak na kompetence klienta. Je tedy důležité nabídnout klientovi možnou podporu i v této oblasti, a to formou zprostředkování jiných služeb.
5. Poradce musí znát formy a úroveň služeb, které jeho pracoviště klientům poskytuje a systém dalších návazných služeb. S tím souvisí nutná znalost a reflex vlastních limitů v roli poradce – míry odborných znalostí, dovedností ve vedení rozhovoru atd.
6. Poradci má být průběžně poskytováno další vzdělávání a supervize.

---

⁵³ A také spotřebitelského

⁵⁴ KRUŠINSKÁ, Kristýna. SKUHROVÁ Petra, ref. 5. s. 9-10

3. Vzdělávání v sociální práci

V této kapitole je nutné si vysvětlit některé pojmy, jež souvisejí se vzděláváním. Prvním z nich je celoživotní vzdělávání, které vytváří základ veškerého vzdělání a vzdělávání lidí. Jelikož se tato bakalářská práce zaměřuje na vysoké a vyšší odborné školy, je tedy žádoucí podrobněji se zmínit o terciárním vzdělávání. Hlavní oblast této kapitoly je vzdělávání v sociální práci, ve které je významné podotknout vývoj vzdělání v rámci sociální práce. Dále jsem do této práce zahrнула podkapitoly: Minimální standardy pro vzdělávání v sociální práci, Asociaci vzdělavatelů v sociální práci, další vzdělávání v sociální práci a vzdělávání v rámci dluhové problematiky.

3.1. Vymezení pojmu celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání, neboli celoživotní učení, má mnoho definic. Můžeme jej definovat jako „*veškeré všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání a odbornou přípravu, neformální vzdělávání a informální učení v průběhu života, jejichž výsledkem je zdokonalení znalostí a dovedností a schopností v osobní, občanské, sociální nebo se zaměstnáním související perspektivě*“.⁵⁵ Celoživotní vzdělávání lze definovat jako „*vzdělávací proces, do kterého může člověk kdykoliv vstoupit v průběhu života*“.⁵⁶

Celoživotní vzdělávání se člení na počáteční a další vzdělávání. Počáteční vzdělávání zahrnuje základní (povinná školní docházka), střední (ukončeno maturitou) a terciární vzdělávání (vysoké školy, vyšší odborné školy a vyšší odborné školy v konzervatořích). Další vzdělávání probíhá po určitém dosažení stupně vzdělání a zaměřuje se na získání znalostí z různých vědních oblastí potřebné pro profesní, občanský a osobní život.⁵⁷

---

⁵⁵ ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÉ UNIE. Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady Evropy č. 1720/2006/ES ze dne 15. listopadu 2006, kterým se zavádí akční program v oblasti celoživotního učení. [online]. 2006 [cit. 15. 4. 2015] Dostupné z: http://www.naep.cz/project-data/Rozhodnuti_LLPC1720-2006-ES.pdf

⁵⁶ BOČKOVÁ, Věra. Celoživotní vzdělávání - výzva nebo povinnost?. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000, 29 s. S.O.S. Evropa. ISBN 802440155x. s. 29

⁵⁷ MŠMT. Strategie celoživotního vzdělávání [online]. 2007 [3. 3. 2015]. Praha, 80s. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>. s. 7

3.2. Vymezení pojmu terciární vzdělávání⁵⁸

Po středoškolském vzdělávání následuje terciární, které se dělí na vysokoškolské a vyšší odborné vzdělávání. Forma terciárního vzdělávání je pro člověka dobrovolná a může se jí zúčastnit kdykoliv v průběhu jeho života.

Vysokoškolské vzdělávání

Vysokoškolským vzděláváním se vyznačují vysoké školy, které se řídí zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. Vysoké školy se dělí podle zřizovatele na veřejné, soukromé a státní. V roce 2001 byla zavedena třístupňová struktura vysokoškolského vzdělávání (bakalářský, magisterský a doktorský studijní program). Magisterský studijní program nemusí vždy navazovat na bakalářský, pak se jedná o nestrukturované studium.

Vysokoškolské vzdělávání se dále člení na univerzitní a neuniverzitní, kdy se univerzitní typ člení na fakulty, vysokoškolské ústavy a jiné.

Vyšší odborné vzdělávání

Vyšší odborné vzdělávání se řídí zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Vyšší odborné školy se dělí podle zřizovatele na veřejné, státní, soukromé nebo církevní. Doba trvání studia jsou tři roky, kdy student po splnění závěrečných zkoušek a obhajoby absolventské práce získá po absolvování studia vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy. Absolvent se poté označuje jako „diplomový specialista“. Toto označení se píše za jménem.⁵⁹

---

⁵⁸ NÁRODNÍ ÚSTAV ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. Terciární vzdělávání. [online] 2012 [cit. 2. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/terciarni-vzdelavani>, a zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách

⁵⁹ neboli školský zákon

3.3. Vzdělávání v sociální práci

V sociální práci můžeme rozdělit vzdělání na kvalifikační a rozšiřující. *„Kvalifikační vzdělání umožňuje studentům vstup do profese a jeho absolvováním se kvalifikují jako sociální pracovníci. Rozšiřujícím vzděláním si sociální pracovníci doplňují své vzdělání.“*⁶⁰

Pokud se chce člověk stát sociálním pracovníkem, je třeba, aby získal dostatečnou kvalifikaci pro výkon této práce. Podle Musila⁶¹ nestačí pro výkon sociální práce pouze střední odborná škola se sociálním zaměřením, ale je nutné získat alespoň tříleté pomaturitní vzdělání. A to z toho důvodu, že: *„toto stanovisko zastávají kolegové v zahraničí. (...) že intervence do životních situací, často lidsky velmi obtížných, nemůže dělat člověk s mentální zralostí a zkušeností 18-ti nebo 19tiletého člověka“*⁶² a (...), *že obsah minimálního standardu není možné v rámci střední školy absolvovat“*. Mimo jiné zákon o sociálních službách uvádí, že sociální pracovník musí splňovat určité podmínky z oblasti odborné způsobilosti⁶³.

3.3.1. Vývoj sociální práce v rámci vzdělání

Ve 20. století sociální práce v rámci vzdělání měla nelehký průběh a to vedlo ke složitější cestě v rozvoji sociální práce. Studium sociální práce se rozvinulo na počátku 20. století, kdy vznikaly první školy tohoto druhu. První studia sociální práce umožňovala Vyšší škola sociální péče v Praze v roce 1918. Od roku 1920 se datuje vznik prvních sociálních pracovníků v naší republice⁶⁴ a *„už od roku 1927 upozorňovala sociální pracovnice v praxi, že je nezbytné se dále vzdělávat a učit se novým dovednostem“*.⁶⁵

Masarykova státní škola zdravotní a sociální péče byla uzavřena v 50. letech z důvodu hypotézy, která rozhodla o tom, že sociální pracovnice nebudou v budoucnu potřeba⁶⁶. Až do roku 1989 nebylo možné sociální práci rozvíjet příčinou komunistického režimu.⁶⁷

⁶⁰ TOMEŠ, Igor. Vzdělávací standardy v sociální práci pro středoškolský, vyšší odborný a vysokoškolský stupeň vzdělání. Vyd. 1. Praha: Sociopress, 1997, 334 s. Sešity pro sociální politiku (Socioklub). ISBN 80-902260-3-5.

⁶¹ MUSIL, Libor. Zdokonalování je možné jen zdola. In Sociální práce/Sociální práca. Brno: ASVSP. 1/2003, 2-10 s. ISSN: 1213-624

⁶² „i u 23letého je problém, jestli může dobře rozumět např. rozvodovým situacím nebo situacím, které souvisejí se smrtí atd.“

⁶³ Viz. Právní úprava - vzdělávání sociálních pracovníků. s.36.

⁶⁴ SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ. Historie. [online] 29. 04. 2015 [cit. 1. 5. 2015]. Dostupné z [www: http://socialnipracovnici.cz/sekce-socialnich-pracovniku/article/historie](http://socialnipracovnici.cz/sekce-socialnich-pracovniku/article/historie)

⁶⁵ MATOUŠEK, Oldřich. Základy sociální práce. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012, 309 s. ISBN 978-80-262-0211-0. 125s.

⁶⁶ MATOUŠEK, O, ref. 66. s. 126

⁶⁷ SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR, ref. 65

Po roce 1989 se začíná sociální práce rozvíjet. Studium se obnovuje, zakládají se první katedry související se sociální prací a vyšší odborné školy, které podporuje nově vzniklá Asociace vzdělavatelů v sociální práci a další organizace, které se snaží vnést do sociální práce profesionální úroveň a možnost jejího dalšího rozvoje.⁶⁸

3.3.2. Asociace vzdělavatelů v sociální práci⁶⁹

V roce 1993 byla založena významná organizace Asociace vzdělavatelů v sociální práci (dále jen ASVSP), která se podílí na rozvoji sociální práce v České republice. Je to dobrovolné sdružení právních subjektů vyšších odborných a vysokých škol nebo jejich částí, které nabízejí vzdělání v sociální práci na území ČR, případně poskytovatelů dalšího vzdělávání v sociální práci.

Hlavním cílem této asociace je zvyšování odborné kvality vzdělávání v sociální práci v ČR a dlouhodobým cílem je zkvalitňovat vzdělávání v sociální práci a přispívat tím ke zdokonalování nabídky a výkonu sociálních služeb v České republice.

3.3.3. Minimální standardy vzdělávání v sociální práci

Aby se sociální práce mohla opět rozvíjet po roce 1989, bylo nutné vypracovat soubor „Minimálních standardů vzdělávání v sociální práci“, který byl vytvořen v letech 1991 - 1993 za účasti zástupců několika významných činitelů. Tento soubor tvoří zásady studia, minimální soubor studijních předmětů a základní požadavky na kvalifikaci absolventů studia sociální práce.⁷⁰

Uvedené standardy reagují na měnící se podmínky pro výuku sociální práce. Cílem tohoto dokumentu je navrhnout minimální standardy studijních disciplín a zásad studia sociální práce a možnost využívat dialog expertů ASVSP se školami.

---

⁶⁸MATOUŠEK, O, ref. 66. 151s.

⁶⁹ CHYTIL, Oldřich, MUSIL, Libor. Minimální standardy vzdělávání v sociální práci. [online]. [cit. 25. 2. 2015].

Dostupné z [www: http://www.asvsp.org/standardy.htm](http://www.asvsp.org/standardy.htm)

⁷⁰ ASVSP, ref. 70.

Vedle minimálních standardů bylo nutné vypracovat podrobnější dokument a to „Vzdělávací standardy v oblasti sociální práce pro středoškolský, vyšší odborný a vysokoškolský stupeň vzdělávání“. V tomto dokumentu jsou definovány dovednosti, kterými by měli disponovat sociální pracovníci, a které jsou nutné pro výkon sociální práce. Jsou to tyto následující odborné činnosti:⁷¹

- komunikovat a angažovat se
- posuzovat a plánovat
- podporovat a pomáhat v soběstačnosti
- zasahovat a poskytovat služby
- pracovat v organizaci
- rozvíjet profesionální sociální kompetence

Vedle výše uvedených odborných činností se hovoří o tom, že absolventi tříletého pomaturitního studia musí získat určité znalosti a dovednosti podle profilu stupně A.⁷² Například jsou to znalosti a dovednosti o právních předpisech související s výkonem sociální práce, základních ekonomických pravidlech, o správních postupech a posouzení sociální situace klienta. Dále mají studenti znalosti potřebné pro provádění sociální prevence a sociálněprávní ochrany, pro poskytování sociální pomoci a zná základní postupy a techniky k provádění sociální analýzy. Dovedou vypracovat koncepci, program, plán a připravit, provést a vyhodnotit jednoduchá šetření a jsou schopni užívat v praxi teorii, znají etický kodex sociálního pracovníka a usilují o jeho dodržování.

Kromě dovedností a znalostí studentů sociální práce byl vytvořen soubor minimálních studijních disciplín, kterým se řídí školy sociální práce. Tento soubor v sobě zahrnuje předměty, jež by měly být součástí každého tříletého pomaturitního studia. Vykazují se tyto základní předměty: Filozofie, Úvod do sociologické teorie, Úvod do psychologické teorie, Teorie a metody sociální práce, Odborná praxe, Supervize, Metody a techniky sociálního výzkumu, Úvod do právní teorie a praxe, Sociální politika, Sociální patologie, Menšinové skupiny, Zdraví a nemoc.

---

⁷¹ TOMEŠ I. a kol., ref. 61. s. 31

⁷² TOMEŠ I. a kol., ref. 61. s. 33-34

Dále ASVSP navrhuje specializované výběrové přednášky, které mají sociálnímu pracovníkovi napomoci k výběru jeho profesní orientace. Jsou to tyto přednášky: sociální problematika rodin (Sociální práce s rodinou a dětmi), pracovní trh a nezaměstnanost (Sociální práce v oblasti zaměstnanosti), kriminologie (Sociální práce s delikventy), sociální gerontologie (Sociální práce se starými občany), demografie, personalistika a řízení, ekonomie sociální sféry, psychoterapeutický výcvik (Sociální práce v poradenských zařízeních a psychiatrických léčebnách), sociální práce s osobami s postižením, sociální práce ve zdravotnictví, sociální práce s menšinami, národnostmi, uprchlíky a komunitní sociální práce.

Je nutné, aby školy sociální práce naplňovaly tyto minimální standardy ve své výuce. Podle Musila⁷³ se členství dělí na čtyři různé typy: řádné, mimořádné, přidružené a v současné době i čestné, kdy záleží na tom, kolik standardů je škola schopna zařadit do své výuky.

3.3.4. Právní úprava - vzdělávání sociálních pracovníků

Sociální práci upravuje zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen zákon), který vymezuje v části 8 předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka. Sociální pracovník musí splňovat podmínky, jako je způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost podle tohoto zákona. Odborná způsobilost se získává na vyšších odborných a vysokých školách.

Vymezení odborné způsobilosti dle zákona:

- vyšší odborné vzdělání získané absolvováním vzdělávacího programu akreditovaného podle zvláštního právního předpisu v oborech vzdělání zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost
- vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu

---

⁷³ Musil, L, ref. 63. s. 2-10

3.3.5. *Současné poskytování dalšího vzdělávání v sociální práci*

Důležitou a významnou částí celoživotního vzdělávání je další vzdělávání a to především v sociální práci. Další vzdělávání je „jedním z důležitých aspektů, jak pracovníkům pomoci dobře zvládat každodenní pracovní činnosti a jak obnovovat jejich pracovní potenciál. Vzdělání i celoživotní učení přispívá ke stabilizaci pracovníka, což je právě v oblasti sociálních služeb velmi potřebné“.⁷⁴

Významný nástroj pro další vzdělávání jsou „Standardy kvality v sociálních službách“ (dále jen standardy) doporučované Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen MPSV). Znění kritérií standardů je obsahem přílohy č. 2 vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb., prováděcího předpisu k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen zákon), v platném znění.⁷⁵

3.3.6. *Vzdělávání a dluhová problematika*

Dluhová problematika a dluhové poradenství jsou, jak již bylo řečeno, relativně „nové“ oblasti v sociální práci. V podkapitole „Minimální standardy vzdělávání v sociální práci“ jsem shrnula, jaké předměty a přednášky jsou v současné době zařazené do výuky tříletého pomaturitního studia sociální práce. Dluhová problematika a dluhové poradenství v těchto standardech zatím nejsou zahrnuty.

V této chvíli je možné získat znalosti a dovednosti o dluhové problematice a dluhovém poradenství v rámci dalšího vzdělávání, a to formou kurzů a seminářů. Organizace, které mají akreditaci vzdělávacích programů od MPSV, mohou nabízet kurzy specializující se na dluhové poradenství a dluhovou problematiku. Pro ujasnění jsem vybrala výčet organizací, které poskytují kurzy s těmito tématy, určené pro pracovníky v pomáhajících profesích pro rok 2015:

---

⁷⁴MPSV. Bílá kniha v sociálních službách [online]. 2003 [2. 4. 2015] Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf

⁷⁵ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Standardy kvality v sociálních službách[online]. 26. 10. 2009 [cit. 25. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5963>

REMEDIUM Praha⁷⁶

REMEDIUM pro rok 2015 má v nabídce tyto kurzy:

- Základy práce se zadluženým klientem
- Dluhové poradenství v sociální práci
- Dluhová prevence v sociální práci s dětmi a mládeží

Člověk v tísní⁷⁷

V současné době jsou nabízeny bezplatně kurzy v rámci projektu „Obezřetnost se vyplácí“:

- Dluhové poradenství – smluvní podmínky
- Dluhové poradenství – vymáhání pohledávek
- Dluhové poradenství – exekuce
- Dluhové poradenství – insolvence

RUBIKON centrum⁷⁸

Rubikon centrum má akreditované tyto kurzy:

- Kurz řešení finanční situace zadlužených osob - úvod do problematiky
- Kurz Řešení předluženosti osob v teorii i praxi
- Kurz Řešení finanční situace předlužených osob v praxi II

Vzdělávání – občanské sdružení „D“⁷⁹

- Dluhové poradenství II.

Tyto kurzy jsou významné pro rozšíření kvalifikace sociálních pracovníků. Bylo by ale mnohem přínosnější, kdyby studenti měli možnost získat určité znalostní kompetence z těchto oblastí již v průběhu studií, aby byli schopni tyto znalosti využít v praxi jako profesionálové. Proto se v praktické části zabývám tím, v jaké míře se v současné době na sociálně orientovaných školách tříletého pomaturitního studia nabízí znalosti a dovednosti z dluhové problematiky a dluhového poradenství.

---

⁷⁶ REMEDIUM PRAHA. Dostupné z: <http://www.remEDIUM.cz/vzdelavaci-programy/vzdelavaci-programy.php>

⁷⁷ ČLOVĚK V TÍSNĚ. Dostupné z: <http://www.clovekvtsni.cz/cs/socialni-prace/plzen/plzen/info/obezretnost-se-vyplaci>

⁷⁸ RUBIKON CENTRUM. Dostupné z: <http://www.rubikoncentrum.cz/vz-akreditace.php>

⁷⁹ VZDĚLÁVÁNÍ – OBČANSKÉ SDRUŽENÍ „D“. Dostupné z: <http://d-os.net/vzdelavani/dluhove-poradenstvi-ii-16-h/77/>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4. Výzkum

V tomto výzkumu jsem si nejdříve ujasnila cíl, jehož chci dosáhnout pomocí tří metod. Metody, které jsem využila ve výzkumu, jsou dotazování, analýza dokumentů a dotazníkové šetření. Tyto metody jsem vybrala z toho důvodu, že jsem chtěla nashromážděná data ověřit z různých pohledů.

4.1. Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, v jaké míře jsou v současné době nabízené znalosti a dovednosti z dluhového poradenství/dluhové problematiky na školách tříletého pomaturitního studia sociálního zaměření v Praze.

4.2. Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka

Vyučuje se na školách terciárního vzdělávání sociálního zaměření dluhové poradenství/dluhová problematika?

Jelikož hlavní výzkumná otázka byla příliš obsáhlá, vytvořila jsem ke každé metodě dílčí výzkumné otázky, které měly pomoci upřesnit hlavní výzkumnou otázku.

Dílčí výzkumné otázky

Pro každou metodu výzkumu jsem si položila dílčí otázky, kterými jsem vedla výzkum, abych získala taková data, která by byla použitelná ve výsledcích výzkumu.

Dotazování

1. V jaké formě poskytují školy svým studentům znalosti z dluhového poradenství a dluhové problematiky:
  - a) jako samostatně povinný nebo povinně volitelný předmět
  - b) samostatný volitelný předmět
  - c) součást povinného nebo povinně volitelného předmětu
  - d) součást volitelného předmětu

e) přednášky nebo kurzy mimo běžný studijní plán

2. Jakou formou by chtěly školy rozšířit v rámci studia svým studentům znalosti z dluhového poradenství/dluhové problematiky?

Analýza dokumentů

1. Poskytuje škola na svých webových stránkách aktuality o dluhovém poradenství/dluhové problematice?
2. Nabízí škola prostřednictvím svých webových stránek možnost zjistit, zdali k danému oboru existuje předmět o dluhovém poradenství a dluhové problematice?
3. Umožňuje škola nahlédnout do sylabu předmětů a tím zjistit, zda se v některém předmětu vyučuje o dluhovém poradenství/dluhové problematice?

Dotazníkové šetření

Zde uvádím pouze takové dílčí otázky, které se týkají přímo hlavní výzkumné otázky:

1. Nabízí škola svým studentům přednášky o dluhovém poradenství/dluhové problematice?
2. Chtěl by student získat znalosti o dluhovém poradenství/dluhové problematice v rámci školy?
3. Zmínil se vyučující někdy v některém předmětu o dluhovém poradenství/dluhové problematice?

4.3. Popis výzkumného souboru

Pro přehled jsem vytvořila tabulku, ve které je uvedeno, jaké metody byly použity k jednotlivým souborům.

Tabulka č. 1

VYSOKÉ ŠKOLY + OBOR	DOTAZOVÁNÍ	ANALÝZA DOKUMENTŮ	DOTAZNÍK
Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze Sociální a charitativní práce	ANO	ANO	NE
Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze Sociální pedagogika	ANO	ANO	ANO
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze Sociální práce	ANO	ANO	ANO
Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze Pastorační a sociální práce	ANO	ANO	ANO
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze Speciální pedagogika	ANO	ANO	NE
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze Psychologie a speciální pedagogika	ANO	ANO	NE
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze Sociologie a sociální politika	NE	ANO	NE
Vysoká škola aplikovaného práva, s.r.o. Sociálně právní činnost a zaměstnanost	NE	ANO	NE
Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o. Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii	ANO	ANO	ANO
VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY + OBOR	DOTAZOVÁNÍ	ANALÝZA DOKUMENTŮ	DOTAZNÍK
Evangelická akademie - VOŠ sociální práce a SOŠ Sociální práce a sociální pedagogika	ANO	ANO	ANO
Vyšší odborná škola sociálně právní Sociální pedagogika	ANO	ANO	ANO
Vyšší odborná škola sociálně právní Sociální práce	ANO	ANO	ANO
JABOK - Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická Sociální práce a sociální pedagogika	ANO	ANO	ANO
VOŠ pedagogická a sociální, SOŠ pedagogická a Gymnázium Sociální pedagogika	ANO	ANO	ANO
Evangelikální teologický seminář - VOŠ teologická a sociální Sociální práce a sociální pedagogika	ANO	ANO	NE

Celkem jsem zvolila 15 oborů sociálního zaměření podle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, kde jsou vypsané obory vzdělání potřebné pro výkon sociální práce. Pro účely výzkumu jsem vybrala školy se sídlem v Praze a to Univerzitu Karlovu v Praze, která nabízí 7 oborů z 5 fakult. Dále 2 soukromé vysoké školy, 3 církevní a 2 veřejné vyšší odborné školy (dále VOŠ). Z toho jedna VOŠ nabízí 2 obory.

Do výzkumu jsem nezahrnula 2 školy, u nichž nebyla jistá akreditace oboru pro následující rok:

- **Vysoká škola finanční a správní**

Obor: Sociální politika

- **Univerzita Jana Amose Komenského Praha**

Obor: Speciální pedagogika – vychovatelství

U dotazníkového šetření jsem zúžila okruh respondentů. Výzkum byl určený pro studenty 2. a 3. ročníků vybraných vysokých a vyšších odborných škol sociálního zaměření v Praze. Jednalo se o studenty absolvující tříletý pomaturitní studium. Z toho důvodu ve výzkumu není uvedený magisterský a doktorský studijní program v rámci vysokých škol. Do šetření jsem nezahrnula studenty 1. ročníků, jelikož většina těchto studentů nemá dostatek zkušeností s praxí, s chodem školy a její nabídkou předmětů a kurzů.

Jak můžeme vidět v tabulce č. 2, šetření se zúčastnili studenti v devíti oborech, a to z jedné univerzity, jedné soukromé vysoké školy, ze dvou církevních a dvou veřejných vyšších odborných škol.

Tabulka č. 2

VYSOKÉ ŠKOLY	OBOR
Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze	Sociální pedagogika
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze	Sociální práce
Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze	Pastorační a sociální práce
Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o	Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY	OBOR
Evangelická akademie	Sociální práce a sociální pedagogika
Vyšší odborná škola sociálně právní	Sociální práce
Vyšší odborná škola sociálně právní	Sociální pedagogika
JABOK - Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická	Sociální práce a sociální pedagogika
VOŠ pedagogická a sociální, SOŠ pedagogická a Gymnázium	Sociální pedagogika

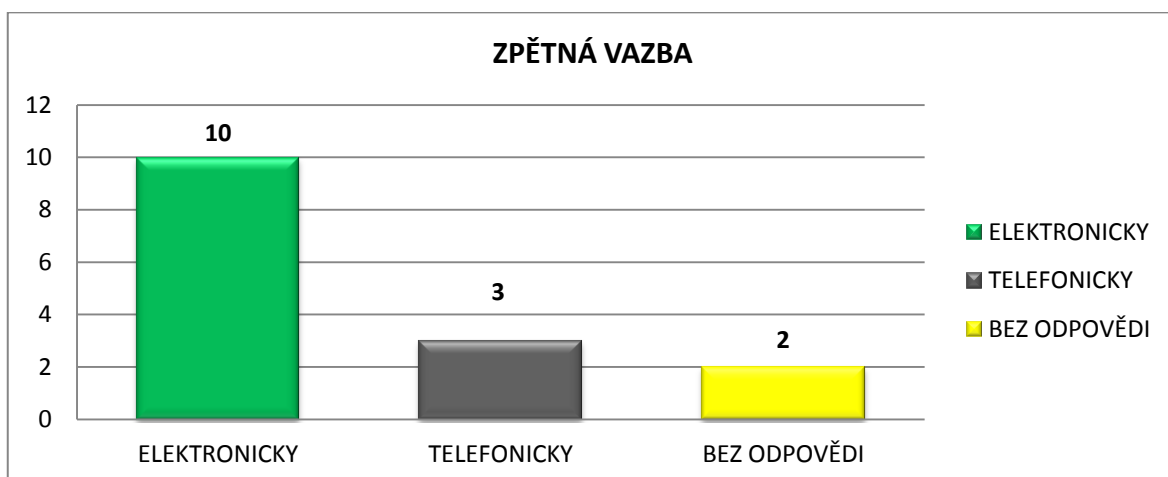
4.4. Postupy sběru dat

Dotazování

Realizace sběru dat z dotazování probíhala od března do konce dubna 2015 a to formou elektronického a telefonického dotazování. Do výzkumu jsem zapojila uvedené školy (tabulka č. 1), které byly ochotné zodpovědět uvedené otázky. Celkem jsem oslovila 15 oborů, z toho 2 obory byly bez zpětné vazby.

Graf č. 3

Pro získání dat na vyhodnocení této metody jsem v první řadě využila možnost emailové komunikace. Pokud byla tato cesta neúspěšná, zvolila jsem krok druhý, a to telefonické dotazování. Důležité bylo získat co nejvíce dat ze všech stanovených otázek. V úvodu jsem respondentka seznámila s mou osobou, názvem školy, druhem studia, za jakým účelem a z jakého důvodu jej kontaktuji, poté následovalo dotazování a na závěr rozloučení.

Analýza dokumentů

Dokumenty jsem analyzovala v rozmezí od března do dubna 2015, naposledy dne 29. 4. 2015 a to z důvodu, abych získala nejaktuálnější informace pro finální část výzkumu z dostupných webových stránek uvedených škola (tabulka č. 1). Na webových stránkách jsem vyhledávala veškeré možné informace, které se týkaly dluhového poradenství a dluhové problematiky.

Dotazníkové šetření

Pro toto šetření jsem využila webovou stránku VypInTo.cz, která se zaměřuje na tvorbu dotazníků. Odkaz s dotazníkem jsem zprostředkovala přes osoby, které již studují na uvedených školách (tabulka č. 2). Mimo jiné jsem oslovila uvedené školy elektronickou poštou s prosbou, umožnit zprostředkování odkazu s dotazníkem pro jejich studenty. Většina oslovených ochotně rozeslala svým studentům dotazník. Šetření jsem prováděla od 24. 2. 2015 do 24. 3. 2015. Celkem bylo získáno plně zodpovězených dotazníků 139 tj. 76,9% z celkového počtu 181 oslovených.⁸⁰

⁸⁰ VypInTo.cz: návratnost dotazníku je daný poměrem vyplněných a zobrazených dotazníků

4.5. Výsledky výzkumu

Tato část shrnuje výsledky jednotlivých metod výzkumu, které byly použity v této práci. První zpracování se týká dotazování, poté následuje analýza dokumentů a na závěr dotazníkové šetření.

Dotazování

V metodě dotazování jsem zkontaktovala všechny uvedené školy (tabulka č. 1), kromě dvou, od kterých jsem nezískala žádnou zpětnou vazbu. Jsem schopná vykázat data z 13 oborů z celkového počtu 15. V tabulce č. 3 je souhrn odpovědí, které se týkaly předem daných otázek (Příloha č. 1).

Tabulka č. 3

1. Dluhové poradenství/dluhová problematika je nabízena v této formě:	ANO	NE	NEVÍM
a) Samostatně povinný nebo povinně volitelný předmět	0	13	0
b) Samostatný volitelný předmět	2	11	0
c) Součást povinného nebo povinně volitelného předmětu	8	4	1
d) Součást volitelného předmětu	3	7	3
e) Přednášky nebo kurzy mimo běžný studijní plán	2	9	2
2. Forma rozšíření znalostí v rámci školy z dluhového poradenství/dluhové problematiky.			

Komentář

Jak lze vidět v tabulce č. 3, dluhové poradenství ani dluhová problematika nejsou na školách zavedeny jako samostatně povinný nebo povinně volitelný předmět. Jako samostatně volitelný předmět nabízí znalosti z těchto oblastí pouze 2 obory z jedné školy. Tento předmět se nazývá Finanční gramotnost. Dluhové poradenství nebo dluhová problematika jsou součástí povinného nebo povinně volitelného předmětu u 8 oborů. Znalosti z těchto oblastí lze získat v předmětech: Právo, Sociální služby, Ekonomie, Sociální práce s rodinou, Sociální práce, Sociální politika, Psychologie práce, Sociologie, Metody sociální práce, Umění pomáhat, Praktická aplikace práva v SP a Sociální zabezpečení. Z celkového počtu 13 oborů, 7 oborů nemá dluhové poradenství/dluhovou problematiku jako součást volitelného předmětu. Ty obory, co odpověděly „Ano“, uvedly tyto předměty: Inovativní programy pro rodinu, Aktuální témata psychologie a socio-kulturně orientované kurzy speciální pedagogiky. U poslední podotázky, jestli jsou nabízené přednášky nebo kurzy mimo běžný studijní plán,

odpověděly „Ano“ pouze 2 školy. Tyto školy nabízejí kurzy: Ochrana spotřebitele v praxi⁸¹ a Dluhová problematika v praxi sociálního pracovníka.

Další klíčová otázka, která se týkala rozšíření znalostí z dluhového poradenství/dluhové problematiky v rámci školy, byla většinou opomíjená nebo respondenti neměli zájem rozšiřovat tyto znalosti. Příznivé odpovědi na tuto otázku zaslali tři respondenti:

- Právě připravujeme novou akreditaci oboru Pastorační a sociální práce, tato problematika bude zastoupena ve více předmětech.
- Nabídka samostatného povinně volitelného předmětu.
- Zachovat stávající stav tj. externí odborné semináře Občanské poradny REMEDIUM.

Analýza dokumentů

Pro snazší orientaci jsem rozdělila školy na vysoké a vyšší odborné, vytvořila dvě tabulky s celkovými výsledky a k nim přiřadila komentáře. Tyto komentáře se snaží o objasnění získaných údajů z webových stránek škol a odpovědí na otázky položené na počátku výzkumné práce. První tabulka ukazuje, jak dopadla analýza u 9 oborů z vysokých škol, druhá tabulka znázorňuje 6 oborů z vyšších odborných škol. Získané údaje jsou platné do 29. 4. 2015.

Tabulka č. 4

ANALÝZA – VYSOKÉ ŠKOLY			
Odpovědi	Otázka č. 1	Otázka č. 2	Otázka č. 3
ANO	0	0	2
NE	9	9	7

Komentář

Do posledního dne analyzování⁸² ani jedna z uvedených vysokých škol nenabízela žádné aktuality o dluhovém poradenství a dluhové problematice, které by byly přístupné pro veřejnost. Otázkou, která pojednávala o tom, jestli prostřednictvím webových stránek školy nabízejí samostatný předmět o dluhovém poradenství a dluhové problematice k danému oboru, bylo zjištěno, že neexistuje žádný takovýto předmět. U poslední otázky jsem ze sylabů

⁸¹ pořádaný občanskou poradnou REMEDIUM Praha

⁸² tj. 29. 4. 2015

zjistila, že pouze 2 obory zahrnují znalosti z dluhového poradenství/dluhové problematiky jako součást jiného předmětu.

Tabulka č. 5

ANALÝZA - VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY			
Odpovědi	Otázka č. 1	Otázka č. 2	Otázka č. 3
ANO	0	2	2
NE	6	4	4

Komentář

Vyšší odborné školy v mém souboru nevykazovaly na svých webových stránkách žádné aktuality o dluhovém poradenství a dluhové problematice, které by byly přístupné pro veřejnost. Pouze u 2 oborů z jedné školy bylo možné z webových stránek zjistit, že nabízí volitelný předmět, a to s názvem Finanční gramotnost. Poslední výsledek ze sylabů, kde se zjišťovalo, jestli se přednáší o dluhovém poradenství/dluhové problematice v jiném předmětu, bylo možné potvrdit u 2 oborů.

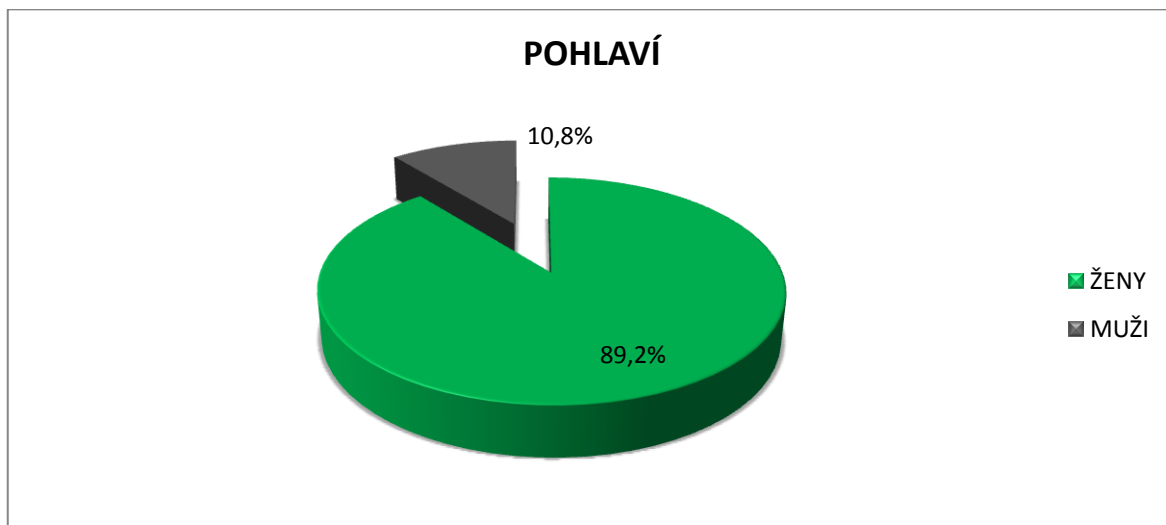
Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření (Příloha č. 2) rozdělují na oblasti získaných údajů. Celkem bylo 15 povinných otázek a 4 doplňujících. Většina otázek byla uzavřená a některé otevřené. Toto šetření rozdělují na oblasti podle typů otázek: charakteristika cílové skupiny, cílové skupiny respondentů, výuka dluhové problematiky/dluhového poradenství na uvedených školách a zkušenosti studentů s dluhovou problematikou.

Charakteristika cílové skupiny

Do charakteristiky jsem zahrнула pohlaví, věk, pracovní zkušenosti v pomáhajících profesích, školu a ročník studia.

Graf č. 4

Komentář

Dotazník vyplnilo 15 mužů (10,8%), ale převážně ženy s počtem 124 (89,2%) z celkového počtu 139. Z výsledku je patrné, že sociální sféra je stále doménou žen.

Tabulka č. 6

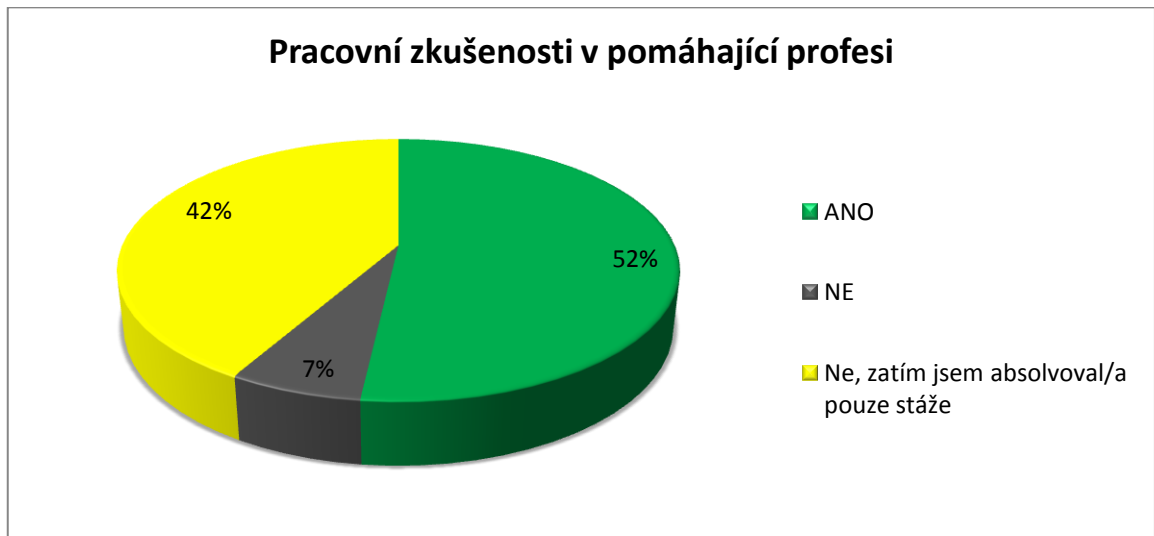
VĚK	POČET
19-23 let	93
24-28 let	25
29-33 let	5
34-38 let	4
39-43 let	6
44-48 let	4
59-63 let	2

Komentář

Celkem na tuto povinnou otázku odpovědělo 139 respondentů.⁸³ Nejvíce odpovídali na dotazník studenti, kteří se pohybovali v kategorii 19-23 let. Na druhém místě se zařadili studenti ve věku 24-28 let. Třetí místo obsadili studenti, kterým bylo v rozmezí 39-43 let. Jak je patrné z tabulky, sociální práci studují hlavně mladí dospělí, ale i studenti staršího věku, proto průměrný věk všech respondentů činí 37, 6 let.

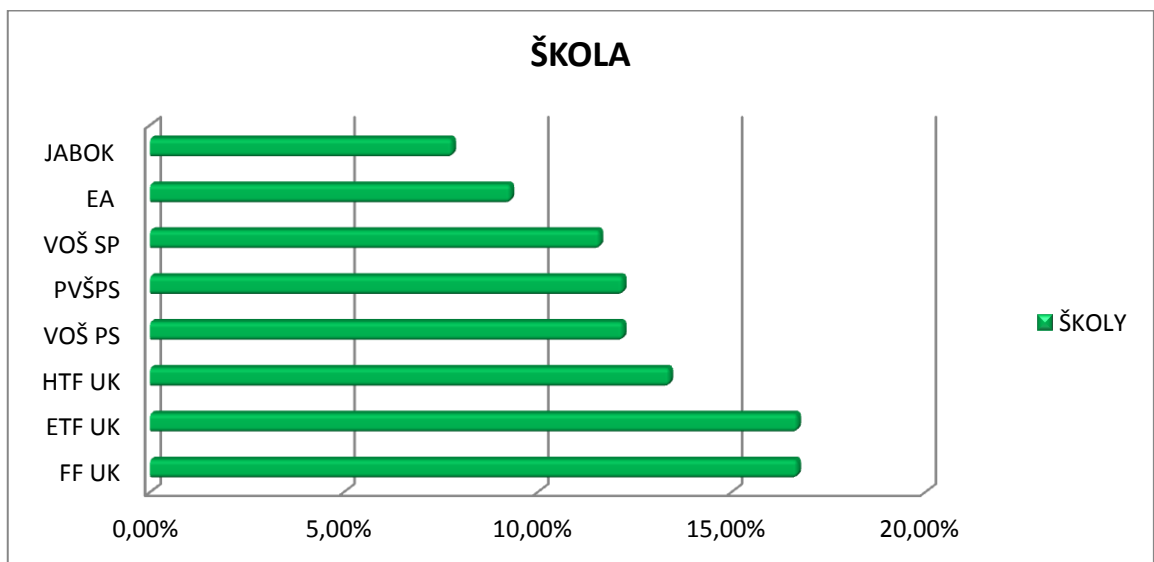
⁸³ Z celkového počtu 139.

Graf č. 5

Komentář

U této otázky vyšlo, že polovina 72 (51,8%)⁸⁴ respondentů již má pracovní zkušenosti v pomáhající profesi. Ne, zatím jsem absolvoval/a pouze stáže, odpovědělo 41 (41,7%) a ti, kteří nemají žádné zkušenosti, odpovědělo 9 (6,5%) respondentů.

Graf č. 6

Komentář

Nejvíce respondentů odpovědělo z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (FF UK) s počtem 23. Stejný počet respondentů měla i Evangelická teologická fakulta Univerzity

⁸⁴ Z celkového počtu 139.

Karlovy v Praze (ETF UK). Na druhém místě se umístila Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze (HTF UK) s počtem 19 zodpovězených dotazníků. Na Vyšší odborné škole pedagogické a sociální (VOŠ PS) odpovědělo 17. Se stejným počtem 17 respondentů se umístila Pražská vysoká škola psychosociálních studií (PVŠPS). Dále odpověděli studenti Vyšší odborné školy sociálně právní (VOŠ SP) na dotazníky s počtem 16. Z Evangelické akademie (EA) se vrátilo 13 dotazníků. Ze školy JABOK – Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická (JABOK) bylo zastoupeno nejméně respondentů, a to s počtem 11 respondentů.

Tabulka č. 7

Ročník studia	Počet studentů (%)
2. ročník	69 (49,6%)
3. ročník	70 (50,4%)

Komentář

Respondenti měli v této otázce uvést, v jakém ročníku se nacházejí. Ve výběru byl uveden druhý nebo třetí ročník. První ročník nebyl zahrnutý z důvodů, které jsem uvedla v „Popisu souboru“. Jak lze zpozorovat, tak nebyl žádný velký rozdíl mezi druhým a třetím ročníkem v počtu zodpovězených dotazníků.

Cílové skupiny respondentů

V této oblasti jsem chtěla poukázat na to, zda studenti mají povědomí o tom, že jejich cílové skupiny mohou mít dluhové problémy nebo se dostat do finanční tísně. Celkem byly na toto téma položeny dvě otázky.

Graf č. 7

Komentář

Na tuto otázku odpovědělo „Ano“ 100 (71,9%), „Nevím“ 20 (14,4%) a „Ne“ 19 (13,7%) respondentů. Zde můžeme vidět, že skoro tři čtvrtiny respondentů z celkového počtu si myslí, že se setkají u svých klientů s dluhy nebo budou řešit finanční tíseň. Necelá čtvrtina respondentů neví. Může se jednat o to, že respondenti nemají ještě ujasněno, s jakou skupinou chtějí pracovat, nebo zda chtějí po ukončení studia pracovat v sociální sféře. A méně jak čtvrtina respondentů se domnívá, že nebudou mít problémy s dluhy u svých klientů. U respondentů, kteří odpověděli, že se jejich cílová skupina nebude nacházet ve finanční tísní nebo se potýkat s dluhy, se především jednalo o cílovou skupinu zaměřenou na děti.

Tabulka č. 8

Cílové skupiny respondentů	
Děti a mládež	Rodina, rodiče
Senioři	Drogově závislí
Lidé bez přístřeší	Odsouzení, osoby po výkonu trestu odnětí svobody
Lidé s postižením	Lidé s duševním onemocněním
Osoby ohrožené domácím násilím	Týrané osoby
Menšiny	Uprchlíci
Matky s dětmi	Dospělí
Neslyšící	Nevidomí
Vzdělávání dospělých	Lidé ohrožení sociálním vyloučením

Komentář

Studenti uváděli cílové skupiny, se kterými chtějí v budoucnu pracovat. Nejoblíbenější cílová skupina, kterou respondenti uvedli, je práce s dětmi a mládeží (41), poté následují senioři (22), drogově závislí (16), lidé bez příští (9), odsouzení a osoby po výkonu trestu odnětí svobody (8). Dále se objevily odpovědi „Nevím“ s počtem 18.

Výuka dluhové problematiky/ dluhového poradenství na uvedených školách

Celkem byly k tomuto tématu zformulovány 3 otázky a 1 doplňující otázka. Cílem bylo zjistit, zda se studentům naskytla možnost získat znalosti z dluhové problematiky/dluhového poradenství v rámci školy a pokud ne, zda chtějí tyto znalosti získat.

Graf č. 8

Komentář

Jak je z výsledků patrné, tak více jak polovině studentů 75 (54%)⁸⁵ škola nenabízí přednášky o dluhové problematice/dluhovém poradenství. Přednáška byla vnímána v rámci školy, ale i mimo studijní plán. „Nevím“ odpovědělo celkem 54 (39%) respondentů a pouze 10 (7%) uvedlo, že jejich škola nabízí tyto přednášky.

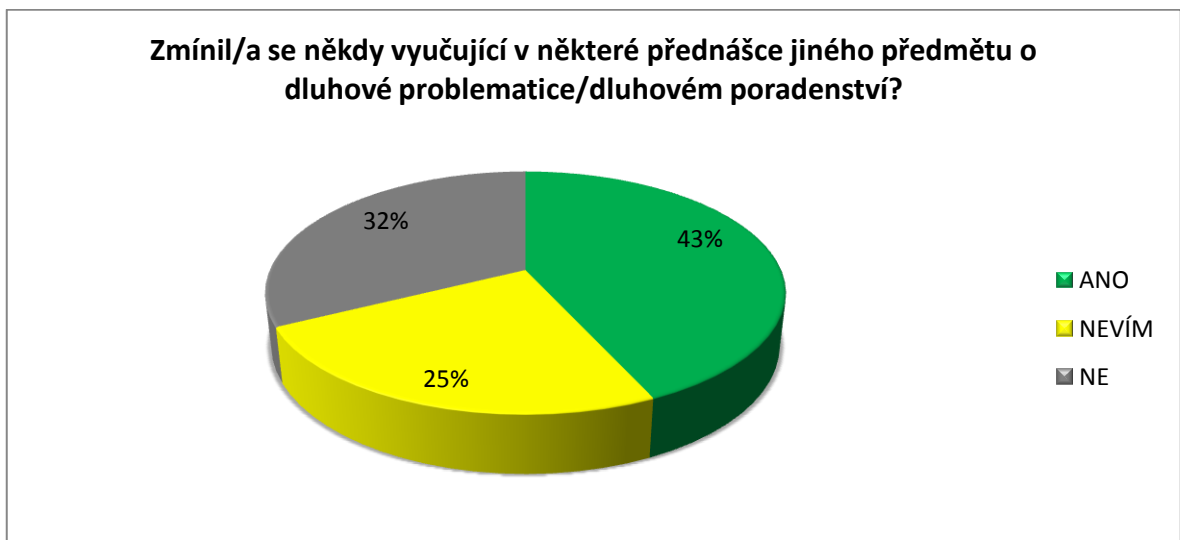
⁸⁵ Z celkového počtu 139.

Graf č. 9

Komentář

V tomto grafu lze zpozorovat, že více jak polovina (66%), tj. 92 respondentů má zájem se dozvědět něco více o dluhové problematice a dluhovém poradenství. Respondentů, kteří nechtějí získat znalosti o dluhové problematice a dluhovém poradenství, bylo celkem 25 (18%) a ti, kteří nevědí, odpovědělo celkem 22 (16%).

Graf č. 10

Komentář

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda se vyučující zmiňují o této problematice i v jiném předmětu. Méně jak polovina respondentů odpověděla „Ano“ (43%) tj. 60. „Nevím“, odpověděla čtvrtina respondentů, tj. 34. Celkem odpovědělo 45 (32%) respondentů na to, že

se vyučující nikdy nezmínil o dluhové problematice a dluhovém poradenství v přednášce jiného předmětu.

Doplňující otázka – Pokud jste odpověděl/a na předešlou otázku ANO, o jaký předmět se jednalo.

Tato doplňující otázka byla nepovinná a celkem na ni odpovědělo 60 respondentů, v případě, že odpověděli na předešlou otázku „Ano“. Jednalo se o otázku, v jakém předmětu studenti mohli zaslechnout, případně získat větší množství informací o dluhovém poradenství a dluhové problematice:

Tabulka č. 9

Předměty, ve kterých se objevila zmínka o dluhové problematice/dluhovém poradenství:	
Sociální služby	Metody sociální práce
Menšiny a národnosti	Krizové poradenství
Základy práva	Sociální práce
Sociální poradenství	Sociální pedagogika
Sociální politika	Rizikové skupiny a rizikové chování
Sociální práce s rodinou	Školský management
Ekonomika	Aplikace práva pro sociální pracovníky
Sociologie	Sociální zabezpečení
Sociální intervence	Sociální služby
Sociální patologie	Aktivity sociálního státu

Komentář

Z uvedené tabulky vyplývá, že studenti mohou získat určité minimum znalostí z mnoha předmětů, které jejich školy nabízejí. Ale ve většině případů se jedná o zmínku a není to v takovém množství znalostí, které by poté mohli absolventi profesionálně aplikovat do praxe. Nejvíce zastoupený předmět, ve kterém lze získat určité znalosti z dluhové problematiky/dluhového poradenství, je Sociální politika s počtem 10, dále to jsou Metody sociální práce 6, Právo 4, Rizikové skupiny a rizikové chování 4, Sociální služby 4, Sociální práce 4, Sociální poradenství 3, Sociální práce s rodinou 2, Ekonomie 2 a ostatní.

Zkušenosti studentů s dluhovou problematikou

V této oblasti jsem chtěla zjistit, jestli se studenti již osobně setkali s dluhovou problematikou, ve svém okolí, případně u klientů. Bylo k dispozici 6 povinných otázek a 2 doplňující otázky.

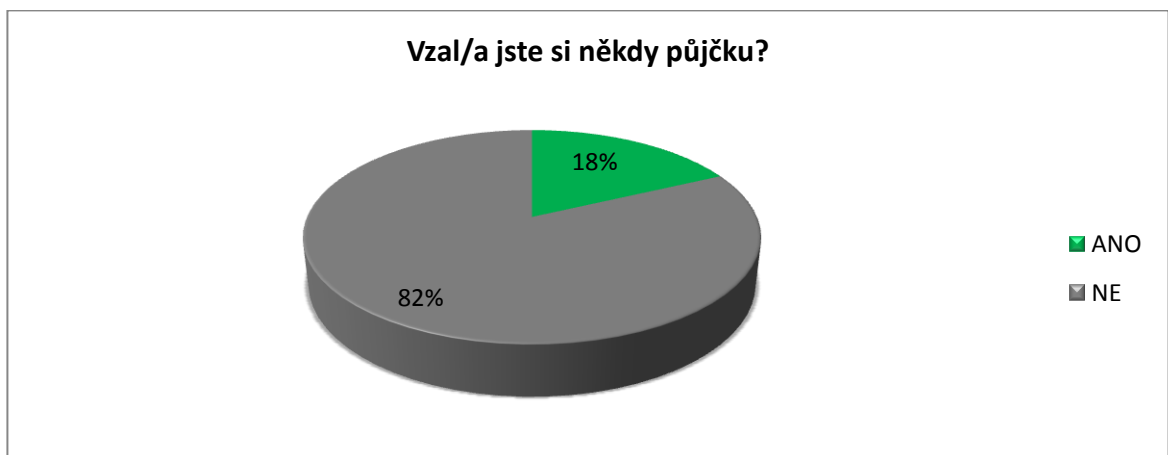
Graf č. 11

Komentář

Z vyhodnocení této otázky vyplývá, že naprostá většina respondentů tj. 129 (93%) vnímá dluhovou problematiku jako aktuální problém ve společnosti. S počtem 8 (6%), odpověděli respondenti, kteří nevědí a 2 respondenti se domnívají, že dluhová problematika není aktuálním problémem.

Graf č. 12

Komentář

Tato otázka měla zjistit spolu s níže uvedenými doplňujícími otázkami, jestli si studenti již někdy vzali půjčku, za jakým účelem a zda měli následně problém se splácením. Jak lze zpozorovat z grafu, tak více jak tři čtvrtina (82%) respondentů tj. 114, si nikdy nevezala půjčku a pouze 18%, tj. 25 respondentů si v minulosti vzala půjčku.

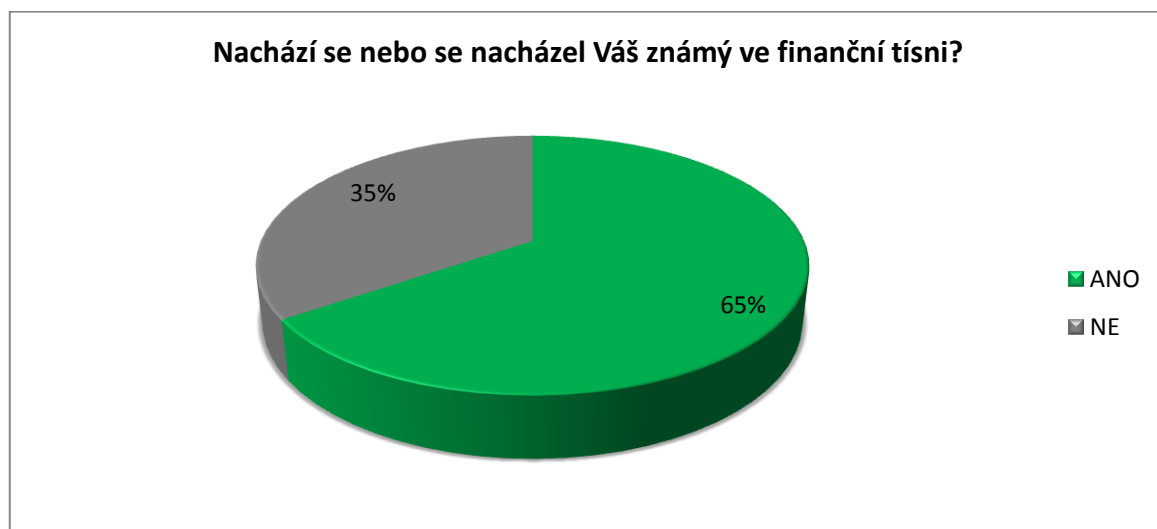
Doplňující otázka I. – Pokud ano, na co jste půjčku využila/i?

Z předešlé otázky, na kterou odpovědělo „Ano“ 25 respondentů, se k této otázce vyjádřili, že půjčku využili na koupi bytu, auta, školné, vybavení bytu, dovolenou a jiné spotřební zboží. Průměrný věk všech respondentů u této otázky činí 32,3 let.

Doplňující otázka II. – Máte osobní zkušenost, kdy jste nebyl/a schopný/á splácet půjčku?

Na tuto otázku odpovědělo pouze 7 respondentů. Jednalo se především o půjčky týkající se auta, bydlení, spotřebního zboží a na studium. Průměrný věk této skupiny je 26 let.

Graf č. 13

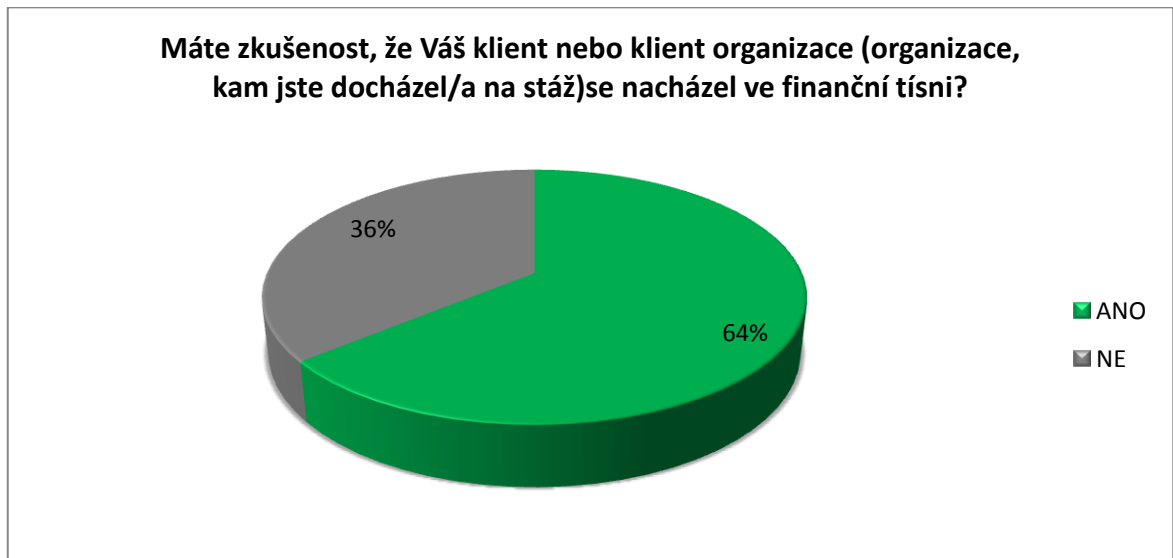

Komentář

U této otázky respondenti odpověděli, že se jejich známý nachází nebo se nacházel ve finanční tísní, s počtem 95 (65%)⁸⁶. Respondentů, kteří takovou zkušeností nedisponují, je celkem 48 (35%).

⁸⁶ Z celkového počtu 139.

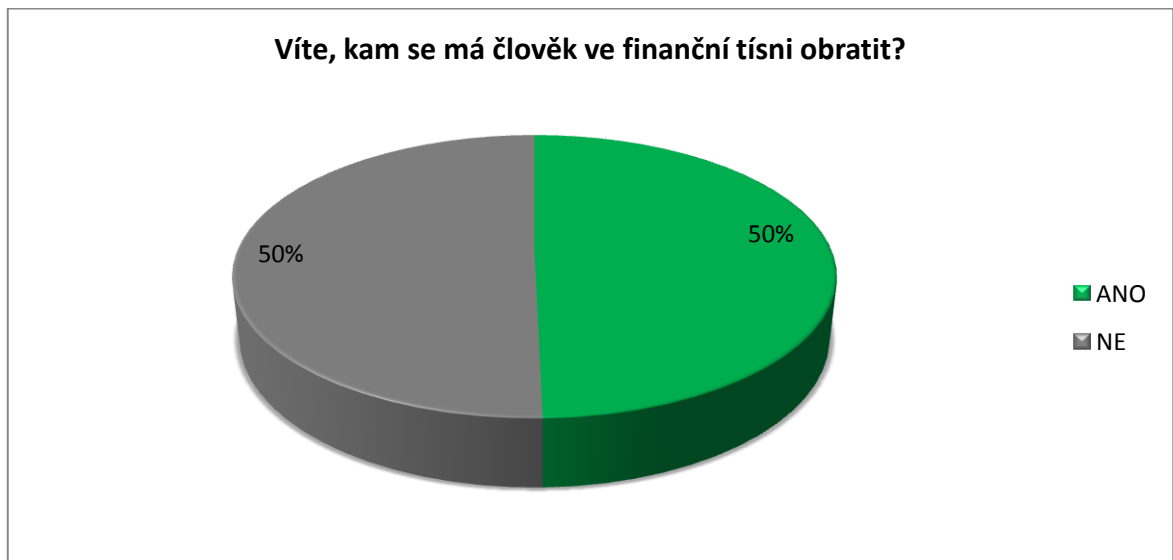
Graf č. 14

Komentář

Respondenti, kteří mají zkušenost, že se jejich klient nebo klient organizace, ve které absolvovali praxi, nacházel ve finanční tísní, mají počet 89 (64%)⁸⁷. A respondentů, kteří nemají tuto zkušenost, odpovědělo 50 (36%).

Graf č. 15

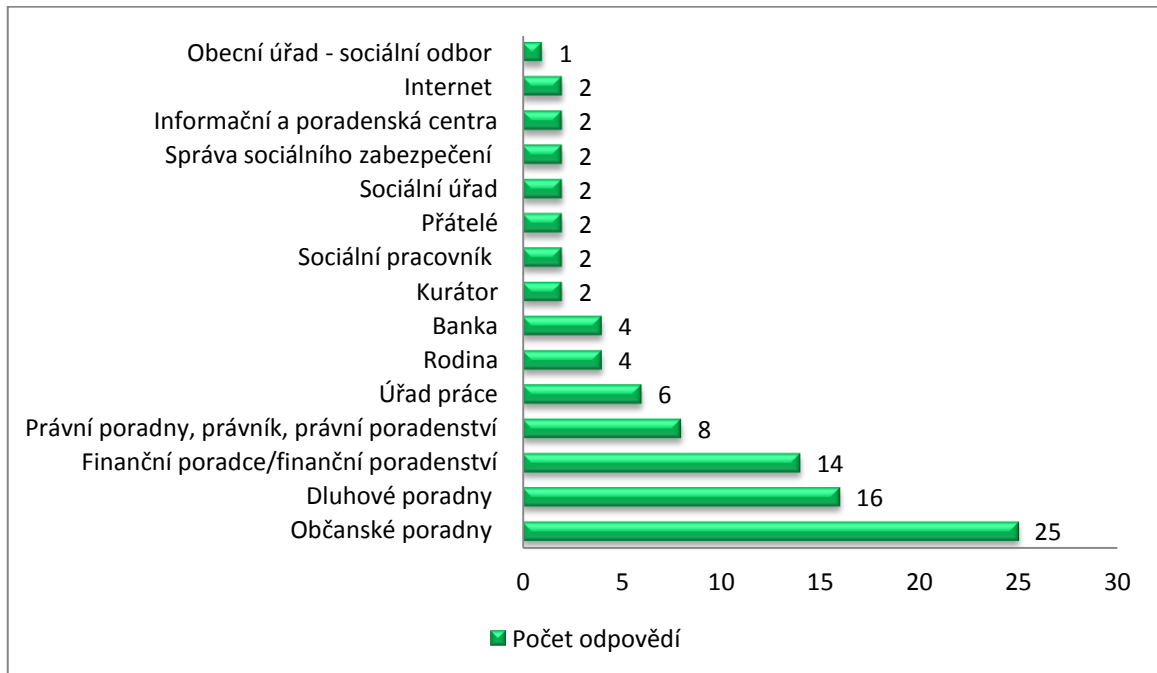
⁸⁷ Z celkového počtu 139.

Komentář

Na otázku, jestli respondenti vědí, kam se obrátit ve finanční tísní, odpověděli „Ne“ 70 (50%). Respondentů, kteří předpokládají, že vědí, kam se obrátit ve finanční tísní, bylo celkem 69 (50%).

Doplňující otázka – Pokud víte, upřesněte:

Graf č. 16

Komentář

Celkem odpovědělo na doplňující otázku 69 respondentů⁸⁸. Jelikož se jedná o studenty sociální práce, měl by být výsledek vyšší. Studenti většinou psali více možností, které jsem shrnula do grafu.

Jak můžeme vidět z grafu, nejvíce respondentů odpovědělo, že na občanské poradny, někteří i přímo uvedli názvy poraden: REMEDIUM, Společnou cestou. Druhou příčku obsadily dluhové poradny, kde respondenti konkrétně uváděli: Člověk v tísní, Poradna při finanční tísní. Poté následuje odpověď finanční poradce a finanční poradenství. Na čtvrtém místě se umístili: právník, právní poradny a právní poradenství. Lze si všimnout, že respondenti také uváděli rodinu jako podporu při finanční tísní aj.

⁸⁸ Z celkového počtu 139.

4.6. Diskuze

Dotazování

Z konečného výsledku dotazovaných škol vyplynulo, že neexistuje žádný samostatně povinný nebo povinně volitelný předmět o dluhovém poradenství a dluhové problematice na vysokých a vyšších odborných školách. V menší míře se objevuje zlepšení u 2 oborů z celkového počtu 15, kde se nabízí volitelný předmět o této problematice⁸⁹. Dále mohu říci, že pozitivním výsledkem je možnost získat tyto znalosti v jiném povinném nebo povinně volitelném předmětu, který je určený pro všechny studenty ke splnění v průběhu studia. Tyto znalosti je možné získat v menším poměru u volitelného předmětu. A pouze 2 školy nabízejí kurzy nebo semináře mimo běžný studijní plán, kde většinou přednáší specializovaní a zkušení sociální pracovníci, kteří poskytují dluhové poradenství v praxi.

Analýza dokumentů

Jelikož analýza dokumentů byla těžko proveditelná z důvodu nenabízených potřebných informací a to především, že ne každá škola měla stejný vzhled stránek a bezprostřední nabídku informací pro studenty a veřejnost. Nemohu tedy z určitosti říci, jestli se dluhové poradenství/dluhová problematika přednáší v jiných předmětech. Z výsledků, které jsem shromáždila, jsem zjistila, že školy žádným způsobem neinformují studenty a veřejnost o problematice dluhů, případně neupozorňují na besedy nebo semináře.⁹⁰ Dále jsem zjistila, že jako povinný a povinně volitelný předmět nevykazuje o dluhovém poradenství/dluhové problematice žádná škola. Ale pouze 2 obory z jedné vyšší odborné školy nabízí jako volitelný předmět Finanční gramotnost. Poté následovala další otázka, zda jiné předměty mají zahrnuté přednášky o dluhové problematice a dluhovém poradenství. Zde se mi podařilo nahlédnout pouze do malého množství sylabů, a zjistila jsem, že 2 obory ze dvou vysokých škol a 2 obory ze dvou vyšších odborných škol nabízí tyto možnosti.

---

⁸⁹ Finanční gramotnost

⁹⁰ o dluhové problematice nebo dluhovém poradenství

Dotazníkové šetření

Toto šetření jsem využila jako doplňující metodu k výše zmíněným metodám. Vedle otázek, které se týkaly přímo výuky dluhového poradenství/dluhové problematiky, jsem se ptala i na otázky, které náležely přímo studentům. Tyto otázky byly zaměřené na to, jestli by studenti rádi získali informace z těchto uvedených oblastí a zdali už mají zkušenost s dluhovou problematikou.

Výsledky u otázek týkající se vyučování dluhového poradenství/dluhové problematiky na školách dopadly tak, že pouze 10 respondentů z uvedených oborů odpovědělo, že jejich školy nabízí přednášky.⁹¹ Zbytek odpovědí⁹² vykazovalo dohromady 129 respondentů, což tento počet je vysoký a zdá se, že zde není v tomto směru relativní možnost vzdělání. Dále jsem se v dotazníku ptala, jestli se někdy vyučující zmínil o dluhovém poradenství/dluhové problematice v rámci jiného předmětu. Výsledkem je, že 60 respondentů⁹³ si zapamatovalo, že se v menší míře o těchto znalostech dozvěděli. „Ne“ a „Nevím“, odpovědělo celkem 79 respondentů. Stále je tu větší převaha studentů, kteří nejsou na svých školách příliš obeznámeni s dluhovou problematikou a dluhovými poradenstvími.

U otázky, zda chtějí studenti v rámci školy získat znalosti z dluhového poradenství a dluhové problematiky, odpovědělo „Ano“ 92 respondentů, což je více jak polovina. Ti respondenti, kteří nevědí, odpověděli s počtem 22. U respondentů, kteří nechtějí získat žádné znalosti a dovednosti tj. 25, se jednalo především o ty, kteří chtějí pracovat po vystudování školy s dětmi. Zde je ale potřeba podotknout, že na děti také působí dopady finanční tísně, např. z důvodu zadluženosti celé rodiny nebo pokud z finančních potíží dojde k rozvodu či se objeví jiné patologické jevy.

Přestože si studenti myslí, že vědí kam se obrátit ve finanční tísně, sdělili pracoviště, která se nespécializují na tuto problematiku a nenabízejí dluhové poradenství např. úřad práce a správa sociálního zabezpečení. Dále uváděli finanční poradenství a banky, kde není jisté, že lidé ve finanční tísně získají informace bezplatně a bez nabízení jiných finančních produktů. Rodina a přátelé mohou pomoci, ale ve většině případů pouze nasměrují na specializovanou poradnu. Respondentů, kteří odpověděli „správně“, bylo celkem 49 z celkového počtu 69. Jedná se

---

⁹¹ přednášky v rámci školy, ale i mimo studijní plán

⁹² Ano a Nevím

⁹³ Z celkového počtu 139.

především o občanské poradny, dluhové poradny a právní poradny, které lze charakterizovat jako specializované poradny zabývající se dluhovou problematikou. Úřady práce a správy sociálního zabezpečení by mohly v budoucnu poskytovat službu dluhového poradenství, kdyby se v tomto směru nabízelo potřebné vzdělání a vytvořily se adekvátní podmínky.

Otázka, která se vztahovala k tomu, jestli si studenti myslí, že dluhová problematika je aktuálním tématem ve společnosti, odpovědělo „Ano“ většina respondentů a to 129 (93%) z celkového počtu 139. Jak si můžeme všimnout, toto téma je pro studenty velmi aktuální. I proto by bylo přínosné, aby studenti věděli více o tom, jak předcházet a případně řešit již vzniklou situaci ve finanční tísní.

Závěr

Cílem mé práce bylo zjistit, jestli se vyučuje na vysokých a vyšších odborných školách dluhové poradenství a to s využitím různých metod. Tento výzkum se skládal z dotazování, analýzy dokumentů a dotazníkového šetření. Abych odpověděla na hlavní výzkumnou otázku, položila jsem si ke každé metodě dílčí výzkumné otázky.

Má prvotní myšlenka před zahájením výzkumu byla ta, zda se dluhové poradenství vyučuje na školách jako samostatný předmět. Vycházela jsem z informací, které jsem získala v průběhu studií a praxe na vysoké škole. Domnívala jsem se, že studenti získávají znalosti, alespoň v menší míře, v jiném předmětu nebo v absolvování kurzu či semináře mimo studijní plán. Dále jsem uvažovala o tom, zda studenti chtějí a mají potřebu získat znalosti z těchto oblastí.

Dle výsledků a následné diskuze je možné odpovědět na hlavní výzkumnou otázku takto: lze tedy říci, že se některé školy snaží o aplikaci znalostí z dluhového poradenství/dluhové problematiky do studijního plánu, ale stále je to nepatrné množství informací, které student sociálního zaměření získává během tříletého pomaturitního studia.

Myslím si, že do budoucna bude třeba zlepšit současnou situaci na sociálně orientovaných školách ohledně nabídky znalostí z dluhového poradenství a dluhové problematiky. Nynější fungování společnosti se jen tak nezmění a stále se budou objevovat lidé s dluhovými problémy. I když se zlepšuje situace ve finanční gramotnosti a jiné osvěty, není zde jistota, že se lidé stanou zodpovědnějšími. Pro zamezení chudoby, která se objevuje u stále většího počtu lidí, je tedy nutné začít vnímat dluhovou problematiku jako závažný problém. Je třeba vzdělávat sociální pracovníky všech cílových skupin, aby měli tímto směrem zvýšenou kvalifikaci pro své profesní uplatnění a mohli tak zlepšovat podmínky ve společnosti.

Tato práce by mohla být do budoucna znovu provedena, ale v rozsáhlejší měřítku, což by sice vedlo k větší časové a finanční náročnosti, ale s přínosem informací potřebných pro budoucí vzdělávání v sociální práci. Bylo by vhodné provést tento výzkum na školách z celé České republiky. Jednalo by se o vysoké a vyšší odborné školy sociálního zaměření, vymezené podle zákona o sociálních službách. Vysoké školy by kromě bakalářského studijního programu zahrnovaly i magisterský. Také by bylo vhodné uskutečnit dotazníkové

šetření u studentů ze všech vybraných oborů. V případě, že by výsledky výzkumu nebyly dostatečně pozitivní, vedly by k vytvoření projektu, který by usiloval o výuku dluhového poradenství a dluhové problematiky na školách terciárního vzdělávání sociálního zaměření.

Použitá literatura

- 1) **BÁČOVÁ, Petra.** *Počet exekucí v loňském roce vzrostl* [online]. Exekutorská komora České republiky, 01. 04. 2015. [cit. 25. 4. 2015]. Dostupné z www: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1959-pocet-exekuci-v-lonskem-roce-vzrostl-01-04-2015?w=>
- 2) **BESEDOVÁ, M.** *Metodika vytváření sítí dluhového poradenství*. Praha: Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování. 2014, s. 83. ISBN 978-80-7440-091-9
- 3) **BOČKOVÁ, Věra.** *Celoživotní vzdělávání - výzva nebo povinnost?*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000, s. 29. S.O.S. Evropa. ISBN 80-244-0155-x.
- 4) **CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ.** *Názor na zadlužení obyvatel a státu – leden 2015*. [online]. SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, v.v.i., 13. 2. 2015. [cit. 25. 3. 2015]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7338/f3/er150213.pdf
- 5) **ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA.** Graf: ARAD systém časových řad [online] 31. 3. 2015 [cit. 20. 4. 2015] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_sestuid=1538&p_uka=1,2,3&p_strid=AAD&p_sort=2&p_od=200512&p_do=201503&p_period=1&p_des=50&p_format=4&p_decsep=,&p_lang=CS
- 6) **ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA.** *Zadluženost domácností* [online] 2013 [cit. 20. 4. 2015]. Metodický list. Dostupné z www: http://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/zadldom_cs.pdf
- 7) **ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.** *Domácnosti v ČR: příjmy, spotřeba, úspory a dluhy 1993-2012: Zadluženost českých domácností* [online]. Červen 2013. [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534672/115911a06.pdf/124ecf22-3355-4bb1-a697-e8334eedb0fb?version=1.0>
- 8) **ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.** *Zadluženost domácností*. [online]. 2005 [cit. 30. 4. 2015] Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20536638/1533055.pdf/e8be9d40-104e-4ca0-8df3-4aff1ea59c01?redirect=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Fczso%2Fkatalog-produktu%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26_3_groupId%3D0%26_3_keywords%3Dzadlu%25C5%25BEenost%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26_3_redirect%3D%252Fweb%252Fczso%252Fkatalog-produktu-vydavame

- 9) **DUBOIS, Hans.** *Household debt advisory services in the European Union*[online]. 2012 [cit. 10. 3. 2015]. EF/11/89/CS 1. s. 57 Dostupné z: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2012/quality-of-life/household-debt-advisory-services-in-the-european-union>
- 10) **DUBSKÁ, Drahomíra.** *České domácnosti dluží bilion.* [online]. Útvar ekonomicko-statistických analýz ČSÚ, 3. 12. 2010 [cit. 3. 3. 2015] <https://www.czso.cz/csu/czso/cris/ceske-domacnosti-dluzi-bilion-2009-n7dnrbgk2s>
- 11) **EUROSTAT.** [online] [cit. 31. 3. 2015] Dostupné z www: <http://ec.europa.eu/prostat/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&pcode=tsdde410&language=en&toolbox=type>
- 12) **CHYTIL, Oldřich, MUSIL, Libor.** *Minimální standardy vzdělávání v sociální práci.* [online]. [cit. 25. 2. 2015]. Dostupné z www: <http://www.asvsp.org/standardy.htm>
- 13) **JUŘÍČKOVÁ, Věra.** *Poradenství:* [studijní text pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]. Vyd. 1. Opava: Optys, 2008, s. 103. ISBN 978-80-85819-71-7.
- 14) **KOCIÁNOVÁ, Helena.** *Finanční gramotnost v kostce.* Olomouc: Anag, spol. s.r.o., 2012. s. 151. ISBN 978-80-7263-767-6
- 15) **KRUŠINSKÁ, Kristýna, SKUHROVÁ Petra.** *Základy spotřebitelského a dluhového poradenství.* Praha: REMEDIUM Praha o.p.s. 2014. s. 1-47
- 16) **KRUŠINSKÁ, Kristýna.** *Vzdělávání studentů sociální práce v oblasti ochrany spotřebitele a dluhů.* In: X. Hradecké dny sociální práce. Hradec Králové: 28. 9. 2013, s. 1-7
- 17) **MANDYS, Jan, NOSKOVÁ Michaela.** *Dluhová problematika jako předmět plánování sociální politiky na regionální úrovni a role veřejné správy v tomto procesu.* Hustopeče: Sborník příspěvků XVII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách, 2014. s. 553-560. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-6840-2014-71
- 18) **MAŘÍKOVÁ, Hana. PETRUSEK, Miloslav. VODÁKOVÁ, Alena.** *Velký sociologický slovník II.* Praha: KAROLINUM, 1996, s. 749-905. ISBN 80-7184-310-5
- 19) **MATOUŠEK, Oldřich.** *Encyklopedie sociální práce.* Vyd. 1. Editor Alois Křišťan. Praha: Portál, 2013, s. 570. ISBN 978-80-262-0366-7.
- 20) **MATOUŠEK, Oldřich.** *Metody a řízení sociální práce.* 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013, s. 395. ISBN 978-80-262-0213-4.
- 21) **MATOUŠEK, Oldřich.** *Základy sociální práce.* Vyd. 3. Praha: Portál, 2012, s. 309. ISBN 978-80-262-0211-0.

- 22) **MINISTERSTVÉ ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY.** *MŠMT: Strategie celoživotního vzdělávání* [online]. 2007 [3. 3. 2015]. Praha, 80s. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>
- 23) **MINISTERSTVO FINANCÍ.** *MF: Definice a měření státního dluhu.* [online]. 13. 7. 2007 [cit. 31. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/zakladni-informace/definice-a-mereni>
- 24) **MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ.** *MPSV: Bílá kniha v sociálních službách* [online]. 2003 [2. 4. 2015] Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf
- 25) **MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ.** *MPSV: Standardy kvality v sociálních službách*[online]. 26. 10. 2009 [cit. 25. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5963>
- 26) **MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI.** *MS: Úpadek a způsoby jeho řešení.* [online] [cit. 3. 4. 2015]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>
- 27) **MINISTERSTVO VNITRA.** *MV: ALIANCE PROTI DLUHŮM.* [online] [cit. 3. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/tiskova-zprava-aliance-proti-dluhum.aspx>
- 28) **MINISTERSTVO VNITRA.** *MV: Tisková zpráva - Aliance proti dluhům.* [online] 2015 [cit. 1. 4. 2015] Dostupné z [www: http://www.mvcr.cz/clanek/tiskova-zprava-aliance-proti-dluhum.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/tiskova-zprava-aliance-proti-dluhum.aspx)
- 29) **MUSIL, Libor.** *Zdokonalování je možné jen zdola.* In Sociální práce/Sociálna práca. Brno: ASVSP. 1/2003, 2-10 s. ISSN: 1213-624
- 30) **NÁRODNÍ ÚSTAV ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ.** *Terciární vzdělávání.* [online] 2012 [cit. 2. 4. 2015]. Dostupné z [www: http://www.nuov.cz/terciarni-vzdelavani](http://www.nuov.cz/terciarni-vzdelavani)
- 31) **PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER.** *Základy andragogiky.* Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s. 184. ISBN 978-80-86723-58-7.
- 32) **POČEPICKÝ, Jan.** *Dluhová problematika aneb začátek konce normálního život.* Město Votice: Prevence kriminality, 2012. 46s.
- 33) **SMRČKA, Luboš.** *Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu.* Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. s. 482. ISBN 978-80-7400-199-4
- 34) **SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ.** *Historie.* [online] 29. 04. 2015 [cit. 1. 5. 2015]. Dostupné z [www: http://socialnipracovnici.cz/sekce-socialnich-pracovniku/article/historie](http://socialnipracovnici.cz/sekce-socialnich-pracovniku/article/historie)

- 35) **SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka. MACHALIČEK, Josef. CHRISTOVÁ, Jana.** *Dluhová problematika: informační brožura*. Plzeň: Člověk v tísní, o.p.s. 2008, s. 111. ISBN 978-80-86961-28-6
- 36) **TOMEŠ, Igor.** *Vzdělávací standardy v sociální práci pro středoškolský, vyšší odborný a vysokoškolský stupeň vzdělání*. Vyd. 1. Praha: Sociopress, 1997, s. 334. Sešity pro sociální politiku (Socioklub). ISBN 80-902260-3-5.
- 37) **ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÉ UNIE.** *Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady Evropy č. 1720/2006/ES ze dne 15. listopadu 2006, kterým se zavádí akční program v oblasti celoživotního učení*. [online]. 2006 [cit. 15. 4. 2015] Dostupné z: http://www.naep.cz/project-data/Rozhodnuti_LLP_c1720-2006-ES.pdf
- 38) **VZDĚLÁVÁNÍ – OBČANSKÉ SDRUŽENÍ „D“.** [online] [cit. 2. 4. 2015]. Dostupné z: <http://d-os.net/vzdelavani/dluhove-poradenstvi-ii-16-h/77/>

Webové stránky uvedených poraden:

REMEDIUM PRAHA. [online] [cit. 2. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.remedium.cz/>

ČLOVĚK V TÍSNI. [online] [cit. 2. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/>

SDRUŽENÍ SPES. [online] [cit. 2. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.pomocsdluhy.cz/>

PORADNA SAMARITAN. [online] [cit. 3. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.poradnasamaritan.cz/>

RUBIKON CENTRUM. [online] [cit. 3. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.rubikoncentrum.cz/>

PORADNA PŘI FINANČNÍ TÍSNI. [online] [cit. 3. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.financnitisen.cz/>

Legislativa:

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů

Zákon č. 182/2008 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazování

Příloha č. 2: Dotazník pro studenty

Příloha č. 1: Dotazování

Vážený/á pan/í ...,

studuji na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, obor Sociální práce a dovoluji si Vás požádat o sdělení informace týkající se Vaší školy pro účely výzkumu mé bakalářské práce. Moje bakalářská práce je na téma: Výuka dluhového poradenství v rámci terciárního vzdělávání studentů sociálního zaměření.

Tímto výzkumem bych ráda zjistila, zda a v jaké formě je problematika dluhového poradenství v současnosti zařazena do Vaší výuky. Jedná se o sdělení informace k oboru ....

Prosím o laskavé zodpovězení následujících otázek:

1) Dluhová problematika/dluhové poradenství je poskytované studentům ... v této formě:

- a) samostatný povinný nebo povinně volitelný předmět
NE ANO (pokud ano, uveďte jaký: _____)
- b) samostatný volitelný předmět
NE ANO (pokud ano, uveďte jaký: _____)
- c) součást povinného nebo povinně volitelného předmětu
NE ANO (pokud ano, uveďte jakého: _____)
- d) součást volitelného předmětu
NE ANO (pokud ano, uveďte jakého: _____)
- e) přednášky nebo kurzy mimo běžný studijní plán
NE ANO (pokud ano, prosím popište: _____)

2) Jakou formou byste chtěli rozšířit v rámci školy znalosti studentů z dluhového poradenství/dluhové problematiky?

Předem velmi děkuji za Váš čas.

S pozdravem

Alena Jonášová

Příloha č. 2: Dotazník pro studenty

1) Uveďte Vaše pohlaví:

- Žena
- Muž

2) Uveďte Váš věk:.....

3) Máte pracovní zkušenost v pomáhající profesi?

- Ano
- Ne, zatím jsem absolvoval/a pouze stáže
- Ne

4) Na jaké škole v Praze v současnosti studujete?

- Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze - sociální práce
- Evangelická akademie - sociální práce a sociální pedagogika
- Vyšší odborná škola sociálně právní – sociální práce a sociální pedagogika
- Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze – sociální pedagogika
- Vyšší odborná škola pedagogická a sociální – sociální pedagogika
- Pražská vysoká škola psychosociálních studií – Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
- JABOK - Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická - sociální práce a sociální pedagogika
- Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze - Pastorační a sociální práce

5) V jakém ročníku se nacházíte?

- 3. ročník
- 2. ročník

6) Myslíte si, že cílová skupina, se kterou budete chtít pracovat po vystudování školy, může mít problémy s dluhy nebo se nacházet ve finanční tísní?

- Ano
- Ne
- Nevím

7) Uveďte, se kterou cílovou skupinou lidí byste rád/a pracoval/a po vystudování školy? (pokud nemáte cílovou skupinu, napište Nevím)

.....

8) Nabízí škola, kterou navštěvujete, přednášky o dluhové problematice/dluhovém poradenství?

- Ano
- Ne
- Nevím

9) Chtěl/a byste získat znalosti o dluhovém poradenství/dluhové problematice v rámci školy?

- Ano
- Ne
- Nevím

10) Zmínil/a se někdy vyučující v některé přednášce o dluhové problematice/dluhovém poradenství?

- Ano
- Ne
- Nevím

Doplňující otázka: Pokud jste odpověděl/a na předešlou otázku ano, o jakou přednášku předmětu se jednalo?

.....

11) Myslíte si, že dluhová problematika je aktuálním problémem ve společnosti?

- Ano
- Ne
- Nevím

12) Vzal/a jste si někdy půjčku?

- Ano
- Ne

Doplňující otázka I.: Pokud ano, na co jste půjčku využil/a? .....

Doplňující otázka II.: Máte osobní zkušenost, kdy jste nebyl/a schopný/á splácet půjčku?

- Ano
- Ne

13) Nachází se nebo se nacházel Váš známý ve finanční tísní?

- Ano
- Ne

14) Máte zkušenost, že Váš klient nebo klient organizace, (organizace, kam jste docházel/a na stáž) se nacházel ve finanční tísní?

- Ano
- Ne

15) Víte, kam se má člověk ve finanční tísní obrátit?

- Ano
- Ne

Doplňující otázka: Pokud víte, upřesněte: .....